

ROMAN

No 7

SISU:

- H. Courths-Mahler: Rani amulett
A. Brausewetter: Jääroos.
Bret Harte: Poker-Flati väljasaadetud
Georges Rodenbach: Täideminék
E. Rosen: Cripple Creeki kurjem mees
P. Grünfeldt: Kewadepühaks
Sigurd Agrell: Kiigu, liigu!
H. Rikand: Milline sealgi wahe
Andres Silla: Aitaja
Ottwell Binns: Wiie palmipuu saar

Lihawõttenumber.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENK"
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Tehniliselt kõige moodsamini
sisseseatud

Ameerika pesumaja

Tallinnas, Harju tän. 43, kõnetr. 19-96,

wõtab pesemiseks igasugust pesu wastu.

Keemiline puhastus.

Töö kiire ja korralik. Hinnad wäljaspool wõistlust.

Igaüks peab teadma, et

patent

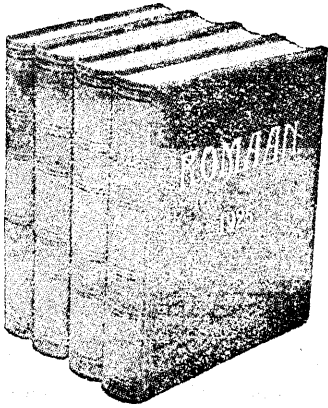
„STAR“

wärwid
pakikeses

riide-wärwid kõige kõrgemas headuses on:

Tehke kohe katsed ja Teie olete üllatud eht „Star“ wärwide iludusest, wastupidawusest ja lihtsusest, millega igasugust riidet ja koetud asja odawa hinna eest ise kodus wärwida wõite! Täpne tarwitamise õpetus igal pakil. Rikkalikum walik. 41 mitmesugust wärwi.

Igal pakikesel on juure lisatud wastawa wärwiga wärwitud proowiniit. Nõudke igalt poolt ainult „Star“ wärwe ja pange tähele sisseostu juures kaitsemärki pakil (2 meest katla juures) ja willast proowiniiti.

Jlusam ja väärtuslikum kingitus

Lihawõtte pühiks

on „Romaan'i“ köidetud aastakäigud.

Aastakäigud	1922	ilu- ja poolnaukköites	700.—
„	1923	„ „ „	900.—
„	1924	„ „ „	950.—
„	1925	„ „ „	950.—

Kõitmatult on iga aastakäik 200 marka odavam.

Aastakäigud on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid pole — tellige otse talitusest, kust teile raamatud ilma iga lisamaksuta kätte saadetakse.

Tellimise aadress:

„Romaan'i“ talitus,

Tallinn, Müüriwahe tän 16, uks B.

Kohale jõudnud
suures walikus

Kewade riidekauba uudised!

Alaline uute kaupade juuretulek

Hinnad odawad!

Riidekauplus

A. LAAMANN

Wene turu ja Narwa
maantee nurgal 1/4.

Kirjandus.

Eesti algupäraste romaanide wõistlus.

Kirjastus-osaühisus „Loodus“ Tartus kutsub seega Eesti kirja-ikke rikastama meie jutukirjandust uute wäärtuslike algupäraste romaanidega ja saatma neid sellekohasele wõistlusele, jättes seejuures autorile wabaduse aine walikus kuikakäsitluslaadis. Romaani all tuleb siin mõista tööd vähemalt ses ulatuses, mis meie oludes on romaani piiriks wälja kujunenud.

Romaaniwõistluse tingimused on järgmised:

1) Käsikirjad, mis ei wasta eeltähendatud romaanimõiste nõudele, jääwad wõistlusest kõrwale.

2) Wõistlusele saadetud tööde seast tulewad hindamisele üksnes niisugused romaanid, mis seni weel pole paljundamise teel awalikkusele tuttavaks saanud.

3) Tööde wastuwõtmise wiimaseks tähtpäewaks on 1. juuli 1927. a.

4) Wõistlusele tuleb tööd saata aadressil: Kirjastus-osaühisus „Loodus.“ Tartus, Wana tän. nr 1, omas majas. Töö kui ka sinna juure lisatud ümbrik kandku mingit warjunime wõi märgusõna, kuna autori enese täielik nimi ja aadress sisaldugu mainitud suletud ümbrikus.

KAITSELIIDU POSTKAARDID.

Lähematel päewadel ilmuwad müügile Kaitseliidu postkaardid. Postkaarte on 16 iliki. Nad kujutawad ilusas wärwitrukis heal kartongil Kaitseliidu üldlippu ja wiiteistkümne Kaitseliidu malewa lippe. Kena meil tihti tundub ilusate wärwiliste postkaartide puudus, sest kodumaal ei valmistata neid peaaegu üldse mitte ja wäljamaalt toodud kaup on tihti õige alawäärtusline, siis tuleb Kaitseliidu ettewõtet kodumaal wärwilisi postkaarte walmitada ja müügile lasta soojalt terwitada.

Meile lähenewad lihawõtte pühad. Neil pühadel on kombeks saanud oma sugulasi ja sõpru rõõmustada postkaardil läkitatud terwituse ja õnnesoowiga. Sealjuures on meil wiisiks muutumas nende õnnesoowide läkitamiseks tarwida kõiksugu wärwilisi mune, jäneseid ja muid loomi kujutawa'd piltpostkaarte. Tuleb õieti küsida, miks tarwitatakse sel puhul ainult seesuguseid kaarte? Kas on see wana Eesti traditsioon? Ei sugugi. See on meie wõõrsilt, eriti. Saksamaalt sisse impoteeritud komme. Ja meie eestlased oleme seda nii lihtsalt omaks wõtnud ainult seepärast, et omal ajal armuline mõisaproua oma sulastele ja tüdrukutele annetas ühe wärwilise muna, mida tänutundega ja sügawa kumardusega wastu pidi wõtma. ja et meil õieti muid postkaarte kauplastes pühade puhul raske on leida, sest wõõramaa postkaartide kirjastajad ja rahamehed ujutasid meid seesuguste kaartidega lihtsalt üle, et meie pühaderõõmu arwel teha head äri ja eestlaste teenitud markasid wäljamaale juhtida.

Seda arwesse wõttes julgeme loota, et eelolewate pühade ajal iga isamaaliselt mõtleja kodanik end wabastab sellest wõõrsilt pealesuritud kombest ja pühadekaartidena saab tarwitama ainult Kaitseliidu wärwilisi lippe, sest nad kujutawad endast meie tahet olla wabad ja rippumatud igasugusest wõõrast surwest ja mõlemiswiisist.

Tahame kindlad olla, et vähemalt iga kaitseliitlane, on kes Eesti iseriikluse ja waba arenemise eest wõitleja, eelolewate pühade ajal oma ülesannet wäärilisell hinnates oma sõpradele ja sugulastele rõõmsa pühadesoowigakoku saadab sellelehiwiwa lipu, milleleta ustawalt on wandunud mille järele sammudes, mida kaistes ta müürina walwel tahab seista Eesti helgema tulewiku eest.

Isamaalane.

Ilmusid müügile

politseiliste määruste kohaselt kokkuseatud

Majaraamatud

ühes Siseministri määrusega majaraamatute kohta ja wäljawõttega R. T. ilmunud ajutisest seadusest politseilise karistamise kohta üksikute seaduste ja sundmääruste rikkumise eest.

Majaomanikkudel on seega alati wõimalik majaraamatus leiduwast sundmäärusest järele waadata, kuidas ühel ehk teisel talitada, et seaduse nõuded täidetud oleks.

Majaraamatud on tähestikuga, tugewas köites ja mitmesuguses paksuses.

Saada „Romaani“ talitusest, Tallinn, Müüriwahe tän. 16. (uks B. E. Laenu Panga majas).

Jällemüüjatele kõrged 0/0/0

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—	
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—	
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).			
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.			

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 7 (97)

Aprill 1926

V aastakäik.

Rani amulett.

Sassa kirjaniiku S. Courths-Mahler'i romaan.

4

Ja nii waitis ta üteldi ja ei seletanud seda „imet“ mitte ära.

Ta pidi daamide tänu enestele meeldida lastma ja tundis nendega nende rõõmu kuisjete suhtes kaasas. Lõbusasti westlesid nad, kuni teed anti. Selleks kogusid veel teiseldi herrased, kes krahwinnaga lähemalt tuttawaks saanud. Ka Viktor oma weetlewa Belgia lesega.

„Tahame pidada jumalagajätmise pidu, armuline krahwinna.“

Ja Belgia lesk plaksutas rõõmsasti käsi ning naeris, et walgeb hambad wälkufid. Ta naeris heameelega ja palju, et näidata oma walgeid hambaid, ja tarwitas wõimalust midagi pühitseda.

Selles harmoniseerus ta oma uuema austajaga. Freda nägi rahulolles Viktor Rudenit, kel nii kõwad sõdemed olid weetlewa lesega, et tema jaoks enam piisugi ei jätkunud.

Ja ta pidi waitfelt wendi wõrdlema. Nad olid otselohu wastandid!

Ennastumustades wiibisid siis ta filmad Gerhardil. Keegi ei pannud teda tähele. Ka Ruden ise ajas ühe daamiga juttu.

Ja kui ta siis mõtles, et homme temast peab lahkuma, — arwatawasti igawesti — siis muutus ta pill niiskeks ja walujoon ilmus ta suu ümber.

Samal hetkel waatas Gerhard tema poole ja nägi walu ta näol. Ja ta süda hakkas äkki

waljusti põksuma. Ja tal oli, nagu peaks ta tõusma, neiu kõrwale astuma ja ta käest lünni wõtma. „Meie kuulume ju ometi kofku!“

Uga juba oli Freda enese näo rahulikkult kõrwale pöörunud ja reelingu ääre astunud. See sundis ta teda rahule.

Keegi ei märganud, et Freda oli eemaldunud — ainult Gerhard Ruden waitis ifka jälle tema poole. Tal oli, nagu ei tohiks ta teda kaduda lasta oma elust. Ja ometi jäi ta istuma ja ajas mastnikkult juttu. Ja wahetewahel lohtasid nende pilgud jälle üksteisi. Ennastumustades hakkasid nad loitma. Uga see loitmise kustus jälle ruttu nii siin kui seal, maha surutud uhkusest ja kindlast tahtest.

* * *

Järgmisel hommikul kell kümme peatas aurik Raskuttas. Laewal walitses juba warajajest hommikust saadik rahutu askeldamine krahwinna ja Freda polnud ainsad reisijad, kes laewalt tahtsid lahkuda.

Gerhard ja Freda ei saanud enam kahelest kofku. Suures seltskonnas, kes neid Jumalaga jätsid, seisid nad wastamisi. Ja nad olid mõlemad wäga tõssed ja piisut kahwatumad.

Rani Suleih teenija, kes kord ennemaliki lilled toonud, tungis teiste wahelt Freda juure.

Tal olid jälle lilled käwarrel ja valge kirtsas kiri käes.

"Tema kõrgus rani Suleih saadab misjashibile need lilled lahkumiseks," ütles ta.

Freeda tänas rõõmsasti ja mõttis lilled kui ka kirja vastu. Kui ta ümbriku avas, leidis ta selle seest kirju kaardi. Sellel seisis Inglise keeles:

"Nagemiseni Rahapettas, minu armas Freeda!
Sinu Maud."

Freeda suust tuli üllatav hüüe. Ta tahtis teenijale midagi ütelda, aga see oli juba labunud.

Särastilmil andis Freeda kaardi krahwinnale.

Gerhard astus lähemale.

"Kas saite hea teate, armuline preill?"

"Neiu näitas talle rõõmsasti kaarti.

Gerhard nokutas talle naeratades pead.

"Nüüd tunnete Rahapettaft veel enam rõõmu?"

Freeda vaatas talle filma ja nokutas ainult. Lahkumiskvalu ahwardas teda wallata, kui ta armastatud näole vaatas.

Ja Ruden nägi kerget tuikamist ta suu ümber ning tal oli tunne, nagu oleks ta midagi tegemata jätnud, mida võimatu oli veel heaks teha. Ta andis netule kae wiimseks jumalaga jättels. Ja kui netu oma kae tema kätte pani, siis tundis Gerhard, et see märises. Ja ta wajutas oma huuled aupakkisult sellele.

Freeda filmisest teda niiskeil filmil ja pidi kõil oma jõu kolkku võtma, et tugewaks jääda.

"Ma ei ütle Teile mitte elage hästi, mu armuline preill, wad: nagemiseni!"

"Rutbas saatus tahab, herra Ruden. Mina soovin Teile head kojureisi."

"Ja mina Teile head, õnnelikku reisi!"

Nüüd tungis Viktor Gerhardi kõrwale. Ka tema suudles Freeda kätt ja vaatas talle truusüdamiselt paludes otsa.

"Pidage mind sõbralikult meeles ja andke mulle andeks," palus ta.

Freeda heitis pilgu ta priskele, lustilikule näole. Ja et Viktor Gerhard Rudeni wend oli, siis kinkis ta temale lahkumiseks andeksandwa naeratuse ja lahle jumalagajätte. Siis järgnes ta krahwinnale laewatreppist alla. Mit ei saanud Gerhard temaga enam sõnagi rääkida. Ja jälle oli Gerhardil tunne, nagu oleks ta millegagi hiljaks jäänud ja nagu lah'uks temast tema õnn.

Freeda ei waadanud tema poole tagasi. Lai laht seisis ta filmade ees. Raugel nägi ta palmpuundega laetud saarti. Sadamas waltises ärew, kirju elu ja askeidus. Waewalt jõudis inimene oma mõtteid loonada. Pehme

õht piiras wärwitusat pilti, mis filmadele awanes, oma kuldlooriga.

See oli India!

Merelt waadates paistis ta olewat nagu imemaa, nagu muinasmaa täis luulet ja romantikat.

Terwishoiuametnik oli oma ülewaatuse lõpetanud ja lahtus nüüd maaleminevate reisijate seltsis laewast.

Freeda otsis ainult üht teiste hulgast — Gerhard Rudenit. Ja leidis ta kohe. Ruden seisis teistest meidi eemal, uhkena ja sirgena, ja wahtis tõsiselt mõtiskledes tema poole. Jah — tema, Freeda, poole. Neiu tundis ta pilku ja nägi mehe filmi läikawat. Ja siis teretas ta neiuat weel lord.

Witmine terwitus!

"Ela hästi!" sofstasid Freeda huuled. Ja ta südames kajas: "Ela hästi, minu õnn!"

Ta terwitas rätikuga vastu.

Siis nägi ta seltskonnast eemal üht looriotsa lehmawat. Ta vaatas sinna poole ja tundis radsha kõrwal ära rani Suleiht, kes tahtis Madraseni laewale jääda. Rani terwitas Verdale looriotsfaga terwitust.

"Nagemiseni Rahapettas!" sofstas Freeda ja lehwitas vastu.

Siis aga otsis ta pilt Rudeni päewitanud nägu Niiskeil filmil ja kinnipigistatud huulil pöödras ta siis laewale selja ja järgnes oma perenaisele.

See ootas teda juba. Krahwinna taga seisis loatübruf ja teener ja tema ees terwe lart India kulisid, kes endis elawalt tema teenistusse pakkusid.

Freeda pidi nüüd kohe nendega kauplema hakkama. Loatübruf ja teener sõitsid paksidega hotelli, mille Gerhard Ruden neile soowitanud.

Siis astus krahwinna Freeda seltsis woorti-mehe troskale, mis nad linna wiis.

Milline rõõmus, elaw linn täis lõõmawat wärwitlu! Kui kerkesti ja mänglewalt arenes siin igapäine elu! Peaaegu kõigilt nägudelt paistis muretu, lapselik elurõõm. Need inimene näisid elu kõig kergetis arwawat ja igapäine töd ning art et waewanud neid koormana. Uhkesti ja sirgesti rändasid isegi kulisid oma kandamitega oma teed mööda.

Hotell, mille ees troška warsti peatas, ilmutas kõige lussust ja komforti, mida rikkad reisijad igal pool leida on harjunud. Midagi ei puudunud.

Loatübruf ja teener ootasid neid juba lah-tises kajas. Kärmed teenijad ruttasid tulljatele vastu. Freeda pidas läbirääkimisi. Waabati tube ja waliti neid. Kõik seati lorda. Freeda

mõtted olid kurvalt kõrwale juhtitud ja ta ei lastnud midagi märgata.

Kaheksa päeva wiibisid nad Kalkuttas ja õppisid India eluga harjuma.

Siis reisisid nad Luknowi.

Nad sõitsid mööda maalerlikult asetatud küladest, palmipuumetsadest ja suurematest elamutest — ikka põhja poole. Päew kadus ruttu ilmuva pimeduse eest — widewikku peaaegu ei olnudki. Kuu tõusis taewawõlwise olse kummalises suuruses ja selguses ning walgustas maastikku peaaegu päewahelendusega.

„Peaaegu kas võta kuuft kinni,“ tähendas krahwinna waikselt kuud wahtides.

Freda oli parajasti mõtelenud: kui ilus oleks see, kui Gerhard Ruden meie seltsis wiibiks.

Ta ajamatas ja waatas üles kuu poole.

„Ja see on sama kuu, mis meie kodumaagi meisi walgustab,“ ütles ta tasakäsi.

Nad sõitsid heleda kuuwalguse käes järsku mägestikurandteed mööda üles ja wahtisid juuril silmil romantilist mägestikku. Seal seisid kõrged harjad ja kivistatud kiivid, seal jälle paisisid filma sügawad kivistatud. Kui ilus see kõik oli!

Ja Freda tegi enesele etteheiteid, et ta kõik seda uut ja ilusat ei mõinud nautida rõõmsa südamega.

Alga krahwinnagi jäi kummaliselt waikselt; hele kuuwalgus tegi ta melankooliselt, mis tal muidu wiitsis et olnud. Ta wahtis wäsinud imel kuuft walgustatud maastikku.

„Mu meel on imelik, Freda. Kõik see wõõras ilu täidab mu täna kummalisse kartusega. Mu hingel lasub nagu mingisugune tume aimdus, et mind siin imemaal mingisugune õnnetus ootab. Kõik seisab siin minu filmade ees nagu suur surnuwäli,“ ütles ta ohates.

Freda waatas ehmatades üles. Talle tuli meele ta kohus, krahwinna meelt lahutada. Soolikalt lükkas ta temale padja selja taha ja pea alla.

„See mõju tuleb kõigest saladuslikkusest ja imetaolikkusest, mis siin maal lasub, proua krahwinna. Ja siis puudub Teil äkki rõõmus seltskond, mille aurikul olite leidnud. Mäi paraneb kohe, niipea kui Luknowis jälle seltskonda saame. Seal olla väga elaw seltskondline läbikäimine ja meie jõudwat just parajasti wõiburatsutamiste ajaks sinna, nagu mulle hotellis üteldi.“

Krahwinna sõrjus kurwa meeleolu eemale.

„Teil võib õigus olla, Freda; seltskond puudub mul. Annaksin selle eest ka palju, et ma nii üksti ei oleks. Sõegi leitnant Rudeni

seltsi eest oleksin tänulik — tema oskas nii südamlikult naerda. Ja see hakkab külge.“

Freda suudles enese lõbusale toonile.

„Arwan, et see ka ilma leitnant Rudenita võimalik on. Wahest olete ainult nälgijane, proua krahwinna. Me ei ole veel õhtust sõõnud ja siin on meelitaw toiduforn, mis meile hotellist kaasa anti, sest et teel midagi saada ei ole. Kas pean melle laua katma?“

Krahwinna ajas enese püsti ja ta filmad muutusid jälle rõõmsamaks.

„Jah palun, katke laud. Kui jõle ma ometi olen, et kurwale meeleolule annun!“

Freda seadis laua meeldiwalt korda ja westles selle juures lõbusasti edasi.

Nad sõid hea isuga ja krahwinna sai jälle üsna lõbusaks.

„Luknowis saame juba lõbu tunda, Freda. Mrs. Mallah ja tema abikaasa kolonel Mallah on väga lõbusad ja armastuswäärised inimesed. Ja nad rõõmustawad mu külaskäigu üle, nagu nad mulle Kalkuttasse on wastu kirjutanud. Meie peame tingimata mitmeks nädalaks sinna jääma. Ja seda teemegi, Esiti waja sellega ainult wiluda.“

Freda nolutas pead ja jatkas temaga nii elawalt juttu, et krahwinnale enam kurbi mõtteid ei tulnud.

Siis jäi ta wäsinuks ja uinus magama.

Freda aga wahtis wälja öösse. Ja ta süda igatses Gerhard Rudeni järele.

* * *

Kui rong Luknowi jaama jõudis, wõttis neid seal wastu ja ütles neile armastuswäärselt teretulemast kolonel Mallahi proua, lõbus, walgewateriline naine, kes umbes krahwinna wanune.

Ta juhtis kõige esiti teenijad pakkidega oma koju ja palus kälalist siis oma toredasse, kõrgete ratastega tõba. Kiiresti sõideti läbi tänawate, mis farnanesid suurele atale, kuni nad kolonelli suuresse bungalowi jõudsid.

Seesmiselt oli see, nagu kõik bungalowid ehk elumajad, kus eurooplased elawad, pisut ajutiselt, aga ometi kenasti ja mugawalt fiske seatud. Üksti peaaegu ei olnudki; juurem osa ruume olid ainult fergeete eesriiete läbi lahutatud ja ümberringi käis lai weranda, kust wõidi pääseda kõigilse ruumidesse.

Kolonelliproua Nja, osaw ja karmas India naisteenija, saatis daamid nende tubadesse. Teenrile ja toatüdrukule olid juba toad kätte juhutatud. Siin majas oli juba harjunud kälalisi wastu wõtma. Nii sobis kõik lahedasti.

Meeldivad nädalad weetis Freda oma pere naiselise seltsi siin majas. Ja krahwinna unustas kõik nukuise oma lõbusa wästmõtija-perenaise seltskondliku heatuju all. Kolonelligi näitas ennaft lõbusana mehena. Garnisonis olid parajasti kõitsugu lõbud käimas; ratsutati wõidu, peeti murukõnise mängu. Anti balle, õhtupidusi, aiaidusi ja tehti wäljasõite ratsa ja wanklitega ümbruse maaleriklubesse maakohtadesse ja templiwaremetele. Tehti enesetele elu wõimalikult lõbusaks ja tergetks. Ja Freda ning ta perenaine ujusid seltskondlikus wooluses kaasa, nagu oleksid nad sellega tutawad olnud juba aastaid.

Nii mööbus enam kui neli nädalat. Ja kuna ilmad siis liig palawaks muutusid, soowitas kolonelliproua krahwinnale, tema seltsis mõneks nädalaks mägestiku minna ja seal nii wiisi üht üllast õhukuurorti tundma õppida. Kolonellil polnud wõimalik olnud oma abikaasa saata, sest et teenistus talle mahti ei annud. Kui daamid ühe kuu olid weetlewas mägestikus weetnud, sai kolonelliproua mehelt teate, tema pidawat lähemal ajal pikema teenistuskreisi ette wõtma ja soowimat nende seltsi.

Kuna krahwinna juba ifegi oli tahtnud lähemal ajal reisisa, et mõneks päewaks Madrafi minna ja sealte Royapettasse pulmapeole sõita, siis sõideti ehitaja Zuknowi.

Kolonelli ja abikaasa seltsis sõitsid daamid siis kuni Kalkuttani. Siis lahuti. Krahwinna reisis Freda ja teenijate seltsis Madrafi.

Et Royapetta pulmaderi weel ligi kaks nädalat aega oli, siis tegid nad Madrafi weel mitu wäljasõitu mereranda.

Ühel ilusal hommikul, enne päikse tõusu, algasid nad sõitu seitsekümmend penikoormat kangel seiswasse Royapettasse.

Rong sõitis väga tase, waewalt kaksteiskümmend penikoormat tunnis. Aga neil polnud igaw. Kaktushakkide ja smaragdreheliste riisipõldude wahel sõitsid nad edasi. Bagoditemplid ja hiiglasuured kiwiist jumalakujud teatasid, et nad wiibisid hindude riigis. Ja lõunaks jõudsid nad sihile.

India jaamailem wõttis nad allahetlikku aupakkumisega wastu. Ta teadis, et murstiloosi pulmaderiks wäljastpoolt palju pulmawõõraid oodati, ja kes üllas, wälja nägi, seda arwati kohe radsha kälalijeks.

Dodatud pulmawõõraste jaoks seisid jaamas tölled igal ajal walmis. Ühe euroopawilistlise landaueri juure saadeti daamid. Tore teener astus nende juure ja küsis Inglise keeles, kas nad tahawad radsha paleesse sõita. Freda wastas ja näitas talle radsha oma

käega kirjutatud kutsekaarti. Nüüd kumardas teener sügawasti ja näitas ennaft weel enam teenistuswalmis. Ta wõttis käspakid wastu ja lastis suure kohwri, mis neil bagaashis olnud, wälja tulla. Siis aitas ta wõõrad tõlda. Kaks toredat raasihobust ees, sõitsid nad tullel kiirsel otsekohe eemalseiswa mägestikuahela poole.

Tee wiis läbi wiljarikka, õnnistatud maakohta. Lopsakad puuwilla- ja riiswälgad piirasid teed ja igal pool seisid jumalatemplid, nagu igas Hindu riigis.

Wiimaks jõudsid nad Royapettasse, mis mägestiku jalal seisis ja seba mööda üles ulatas. See oli kaunis suur ja laialdane linn, paljude templite, kirkaste tänawate ja káarrikaste basaaridega. Majadel olid tasased katused ja kõrged müürid ümber. Me müüride paistisid wälja palmide ja banaaniide ladwad, mis lastsid oletada müüri taga seiswaid aedu.

Tõld sõitis nüüd pikkamisi suure müüri äärt mööda kuni kõrge, lata wárawani.

Selle wárawa ees seisid kahel pool wahisõdurid ja andsid au. Royapetta mursti palee seisis nende ees. Wárawa kaudu paisis filma hiiglasuur lossiõu.

Loss ise oli määratu suur. Kõrgel ülewal müüris oli pill rida wätkleid trellidega aknaid. Balkonid, tornid ja mineretid igal pool. Ja ülewal tasastel katustel siin ja seal toredad päiksetelgid.

Wárawa wastu seiswa juurepárase ukse ees, mis näis olewat filigraantöö marmorist, peatas tõld.

Teener India riituses nõjatas seal, käed wáhelite, uhkes seisatus, nagu oleks tema ise selle palee omanik. Riipea kui tõld peatas, astus ta tõlla juure ja awas tõllaukse kergesti kumardades. Ta ei julenud loorita naistele õieti nácku waadata ja ootas mahalsõõdud silmil, kuni need wälja astusid.

Siis wiis ta nad suurde kotta. Seal walitses nii sügaw waitus, nagu oleks palees kõik elu surnud. See mõjus kahekorbselt heategewalt páraft sõitu läbi káarrikaste tänawate. Ka jahe hámarus, mis ruumis walitses, oli páraft wiibimist heleda päikse káes — kofutaw.

Silmad pidid ometi enne selle sumbutatud helemusega harjuma. Siis aga nägid daamid káis rõõmu selle ruumi maalerikku toredust. Káskatel marmoriammastel, mis imetolikult kujundatud, lasus wõlwitub, rikkalikult marmorornamentidega kaunistatud lagi, milles olewate wárwiliste aknateste kaudu helekirjud walguseffektid langesid walgele kiwile. Ka pö-

rand seisis koos suurtest marmorplaatidest, mis üleni kalliste vaipadega kaetud.

Siin nõudis teener daamidelt uuesti kutsukaarti, ja siingi mõjusid radsha oma käega kirjutatud kaardid imettegewart.

Teener kummardas maani ja lahkus siis ruttu, niipea kui ta daamide juure oli nihutanud kaks siidiga ületõmmatud tooli ja neid istuda palunud.

Freda ja krahwinna olid nüüd nelja filma all. Naeratades vaatasid nad üksteisele otse ja hingasid kergemini.

"Olen kindel, et siin kõiki tuhatühedöö imefid saame näha," soostas krahwinna.

Freda süda põksus kõrsõlmeni. Ta pidi mõtlema ajale, mil ta Maud Headforti sellisil alles Genfi pensioonis oli wiibinud.

Tema arust näis see äkki olemat arusaamatu, et Maud Headfort nüüd oli selle India palee perenaine ja ilusa, uhke radsha Gunarefi abitaaja. Ja tema ise istus siin, põnewalt filmapilku oodates, mil tal võimalus oli wiimaks ometi sõbrannat näha näost näkku ja selgusele jõuda, et tema see tõesti oli. Kui hoopis teistjuga seiks oli tema saatust kujunenud! Ta istus siin kui krahwinna palgatine, waene, koduta, ainult enese peale toetaja. Sõbranna oli saanud armastatud abikaasaks ülewale, uhkele mehele, kelle rikkus küllalt nii suur oli, et võis Maudi iga soovi täita ja kõik mured temast kaugel hoida. Kas ei olnud ta saatust kadestuse väärt?

Nagu küsides vaatas ta toredas kofas ringi. Ja keef jeda toredust teda jälle kadus põlew koduigatus kui salwar walu. Ei — tema ei oleks siin Maudi asemel ennast wõõral maal ometi tundnud õnneliku olemat, kõigest toredusest hoolimata.

Uga siis tõusis ta südamesse küstmus.

Mis siis, kui Royapetta radsha Gunares oleks kannud Gerhard Rudeni nägu? Mis siis, kui Gerhard Ruden temale ütleks: Tule minu sellisil igawesti wõõrale maale! Minu armastus olgu sulle kõik ja minu süda olgu sulle kodumaaks.

Freda wärises kergesti. Ta süda põksus waljusti ja lõwasti.

Ja — jah — temaga lähelmin ma rõõmuga, wiivitamata, üksteist kuhu ta wiiks, hiilgukse ja toredusse, aga ka hädasse ja surma. Ainult tema juures olla, alati — see on õnn. Ja kui Maud oma meest armastab, kuidas mina armastan Gerhard Rudeni, siis on ta siin tema kõrwal õnnelik.

Ja ta pani käed süles kolkku, nagu oleks ta sellele majale palunud Jumalalt õnnistust.

Siis ilmus äkki üks wanem naisterahwas, kelle tulekut nad ei kuulnudki. Ta kandis walget hõlsti, mis koosnes palju meetrid pikast pehmest, paendumast ollusest, mis isearalisel wiisil indiaannade osawusega teha ümber keerutatud.

Ta kummardas sügawasti ja ütles Inglise keeles:

"Palun mulle järgueda!"

Daamid tõusid ja läksid tema taga pikadest kätudest, mis sammastega ehitud, läbi palee sisema sellesse osasse, mis kuulus naistele.

Kui nad seal olid läbi sammunud mitmest toredast ruumist, kuulsid nad kaugel naerwaid, westlewaid naistehäält ja kummalist, tassist muusikat.

Siis astusid nad suure, saalitaolisesse ruumi, mis toredusruumide hulka kuulus ja kus palee naiselanikud suurema osa päewast weetsid.

Selle saali keskel seisis suur marmoritiik, mille keskel üles tõusis purtskaew, mis oma wett tuhandetes tillades jälle lasti kukkuda.

Tiigi ümber oli maas iselaadi walge puuwillariie. See oli wäga pehme ja paks kui waip. Ja tiigist kaugemal seisis ka siin kallid waibad. Siiglasuured kroonlühtrid lihwitud kristallist, mille wahel haruldased kirjub, igawärwi klaaskuulid seisis, rippusid ümmarguseks wõiwitund laest alla.

Mererohelise atlastega ületõmmatud kuld-põlstermööbblitel ja lamamistoolidel pikutasid mitmed toredasti riletatud naised ja neid. Patjadel küttasid naisteenijad ja nende wahel mängisid lapsed.

Uga keef saali, just kaewutiigi ääres, troonis roosastidises riietuses, kallid pärliteed kaelas, ja kalliskiwidega warustatud lühike ja kike õladel, ilus, walgetwerd, siniste filmadega noor proua. Puusade ümber oli tal kullaga ilustatud wõõ, mis alla rippus kuni põlwendeni. Kallid sõrmused ja wõrud ehtisid ta toredakujulisi käsi ja käsiwarsti.

See oli rani Suleih — Freda endine toolikõbranna Maud Headfort.

Freda tundis ta kofe ära. Naised ta ümber olid Royapetta würstikoja printsessid, radsha õed ja sugulased, nende hulgas ka noor printsess Sumara, kelle pulmi nüüd taheti pidada.

Rani Suleih sirutas Fredale naeratades läe wastu. Kofatomme keelas teda üles tõusmast. Ta tõmbas Freda oma juure, niipea kui ta mõnele noorele neule naifataades oli käsu annud ruumi teha ja daamidele tooli anda.

Hele rõõm seisis rani ilusal näol.

"Minu Freda, kuidas rõõmustan ma, et wõin sind jälle näha ja sulle tere tulemast ütelda! Rõõge parema meelega laisutaksin ja suudleksin ma sind südame sunnil, nagu me seda Genfis tegime. Aga esiotja ei tohi ma seda teha. Aga pärast wõtan ma sinu minu tubades üksi vastu. Siis teeme seda. Nüüd wõta iste."

Nii ütles ta poolmaljusti Prantsuse keeles, mida siin peale krahwinna keegi ei osanud.

Freda pigistas arusaamise märgiks ta kätt.

"Ma teretan sind, rani Suleih," wastas ta kelmikalt naeratades ja suudles tseremoniaalselt ta kätt.

Ka rani huultel tuikles kelmlik naeratus. Aga ta tegi kohe jälle kõrgustliku ilme ja pööras wiisakalt krahwinna poole.

"Ma rõõmustan, armuline krahwinna, et ka Teid siin wõin teretada ja Teile tere tulemast ütelda. Heameelega oleksin Teiega juba aurikul tutwust sobitanud ja ennaft preili von Waldaule tunda annud, aga see ei läinud."

"Kõrgus on wäga armuline meid wastu wõttes," wastas krahwinna ja waatas imes- tades wärstinna ilusale näole.

See waatas naeratades Fredale.

"Ma rõõmustasin üliwäga selle külaskäigu üle, kui mulle tema kõrgus radshha teatas, et Teil kawatus olla minu mehe de, printsejs Sumara, pulmaweost osa wõtta."

Siin tippus noor printsejs, kes nagu teisedki naisolewused daame uudishimulikult silmitsenud, õrnasti tema kõrwale.

"Sa räägid minust; ma kuulsin oma nime, Suleih," ütles ta.

Rani Suleih wõttis ta õladest kinni ja lükkas ta naeratades daamide ette. Siis ütles ta Inglise keeles:

"Need on kaks daami, Sumara, kes sinu pulmaweost tahawad osa wõtta. See on krahwinna Dorlaga ja see minu armas nooreea- sõbranna preili Freda von Waldau."

Printsejs Sumara katsus naerdes daamide wõõraid nimesid wälja ütelda ja teretas neid India kumbe järele. Ta oli weetlew laps peh- mete, mustade silmadega. Ta riietus koosnes helesuinest atlaspüksist ja lühikesest tikitud ja- kist, mida lai wöö koos hoidis.

Usaldawalt kõneles ta Inglise keeles, mida ta hästi oskas. Ta küsis kõiklugu asjade järele, mida ta Euroopa asjust oli kuulnud, ja tundis suurt huwi wõõraste riietuse wastu.

Wahapeal pööras rani jälle Prantsuse kee- les Freda poole:

"Wistisid imestastid sa, et ma ennaft sulle tunda ei annud. Küll hüüdsin ma sind lord tasafest nime järele ja andsin sulle wargfelt

märku. Aga sina ei tunnud mind ära. Loor warjas mind hästi."

"Tõesti ei jõudnud ma sinu suhtes itäl selgusele, aga esimesest päewast saadit palstid sa mulle olewat tutaw. Palusin ka üht herrat kuulata sinu neinime järele, sest et tema kõr- gus radshha temaga mõnikord westles."

Rani silmitses Fredat uuriwalt.

"Ah — ja arwad herra von Rubenit, tema kõrguse Saksamaa sõpra?"

Freda waatas jahmatades üles.

"Tema nimetas ennaft lihtsalt Rubeniks. Ja sa ütled, et tema on tema kõrguse sõber?"

Rani nokutas naeratades pead.

"Tema kõrgus wiibis nädalate koupa Ru- bendi majas. Ja ta nimetab teda oma sõbraks ja von Rubeniks."

Neid sõnu oli ka krahwinna kuulnud, kes wahel ajal printsejs Sumaraga juttu ajanud, ja ütles nüüd:

"Olen alati ütelnud, et ta enam on kui näidata tahab! Olen teda alati arwanud aris- tokraadiks."

Freda ohkas taha ja nokutas oma ette.

Rani silmitses teda naeratades.

"Sa wiibisid palju tema seltsis — ja ma uskusin, et ta lord sinu meheks saab."

Freda punastas äkki.

"Kuidas ja selle peale tuled? See oli ai- nult pealiskaudne reistitutus."

Rani ei tõstnud filmi Freda näolt.

"Siis ma effisin. Waatiesin sind nii palju — oma loori alt. Loor on mõneks asjaks ometi hea."

"Kas ei ole ta sulle tihti tülitaw?" küsis Freda juttu kõrwale pöördes.

Rani naeratas.

"Oo, sellega harjub inimene ruttu. Sa sil- mitsesid mind nii küsiwalt ja tahaksid küll wist teada, kas ma siin wõõrsil õnnelik olen."

"Nii mõnigi lord kartsin ma sinu õnne eest. Aga ma rõõmustan, kui sa selle oled leidnud."

"Kui õnn asub omas südames, siis on ta igalpool truu. Aga ma ei taha jumalates la- dedust äratada. Ja nüüd tahan ma daamid oma ümbrusega tutwustada ja siis kosutusi tuua lasta, enne kui Teid Teile tubadesse la- sen juhtida. Rani pulmapidustuste lõpuni, mis tahessa päewa kestawad, olete Teile siin loosis minu külalised."

Nüüd esitas rani kõik wastamisi. Need olid nooremad ja wanemad, wäga rikkalikult rii- tatud koja daamid, nende hulgas ka printsejs Sumara peigmehe sugulased, kes juba pidus- tustele olid jõudnud. Beaaegu kõik ostasid

Inglise keelt. Ja kõik püüasid nüüd krahwinna ja Freda ümber.

Naisteenijad ilmusid suurte, kalliste kandelaudadega, millest nad pakkusid puuvilja, jooki ja maiustusi. Kõik mõtsid seda nagu maiaid lapsed ja meelmine muutus üldiseks ja elavaks.

Uga Freda märkas ometi, et rani Suleih kõigi nende naiste peaks arvati. Radsha ema ei elanud enam, sest siis oleks rani pidanud temale alluma. Ja filmanähtamalt oli noor wärstinna osanud enesele oma lahkuse ja armastuswäärse oleku läbi omada oma autohase lugupidamuse.

Parajasti kui kõik rõõmsasti sõid ja matustasid, lajas äkki waki hüüe:

„Burdah! Burdah!“

Kõik kohkusid.

Lobisebes ja naeru kõhistades kahmasid naised ja neiud oma loorid ja põgenesid suuremalt osalt eesriide taha, mis üht tuba teigest lahutas.

Kui rani tõmbas naeratades oma loori näole. Uga Freda nägi weel, kuidas ta silmad särades ukse poole pöörasid. Lapsed ja mõned printsessid jäid paigale.

Mitu korda teatati nüüd radsha tulekut mõne mehessoost kälalise seltsis. Need olid wärstliku maja lähemad sugulased. Uga nemadki tohtisid naistetubadesse ilmuda ainult wormiliku teatamise järele.

Wiimaks ilmus radsha Gunares kolme teise herra seltsis, kellest kaks wanemat ja üks noorem. Neil olid turbanid peas ja siidist mantlid seljas. Kõik olid ilusad, ometi lõi radsha Gunares nad kõik oma uhe mehelikkusega üle.

Freda märkas üht pilku radsha filmist, pilku, mis ta oma abikaasale heitis — ja oli rahuldunud Maudi õnne juhtes.

Radsha teretas wõdraib daame mõne wiisaka sõnaga. Ja need tänasid lahke kutse eest. Siis waatas ta naeratades oma abikaasale.

„Meile teeb rõõmu Teid teretada, ja pealegi tuln heameelega wastu herra von Rudeni soowile, kelle sõprus mulle väga wäärtuslik on,“ ütles ta

Ja ta kahetses, et herra von Ruden samuti pulmapidustustele ei saanud ilmuda, waid ainult lähikese aja Rohapettas on weetnud.

Herrad ei jäänud kauaks ja niipea kui nad lahkusid, ilmusid ka looritatud naised jälle saali.

Krahwinna ja Freda juhutati nende tubadesse.

Seal olid ka juba nende pakid.

Waewalt olid nad endid reisitolmusest jõudnud puhastada ja ümber riietuda, kui neile süüa toodi.

Krahwinna oli väga lõbusas tujus ja tõendas, et see tema elus kõige huvitavam elamus olla.

Toad oli neil kõrwuti, ja kuna krahwinna oma toatüdruku ja teenri Madrafi hotelli oli jätanud, mitte teades, kas nad loosis wabest ülearused ei ole, mõttis ta heameelega wastu Uja teenistuse, kes enese daamide käsutada andis.

Kõigest wastuwõtmise wiisist aga selgus, et nad heameelega nähtud kälalised olid.

Silisel õhtupoolikul lastis rani Suleih Freda oma juure paluda. See järgnes naisteenijale, kes ta toredasti fiskestatud daamituppa wiis.

Seal wotas teda rani üsapidinis.

Ja kui teenija lahkus, kaelustas ning suudles rani oma sõbrannat südamliselt ja tõmbas ta siis oma kõrwale diivanile.

„Nii, armas Freda, nüüd kuulun ma tund aega ainult sinule ja wõin sind kord ometi jälle kaelustada. Mu on loomaw, ja ma pean kojakombeid tõsiselt täitma, kui ma ei taha, et kojast mind wähem armastatakse ja mu abikaas tusta ei leiaks.“

Freda silitas ta kätt.

„Kui sul suuremaid ohwrid ei nõuta, siis pole asi sugugi paha,“ ütles ta naeratades.

Rani raputas pead.

„Siin pole üldse ohwrid. Üldse olen ma ometi ise oma tahte peremees. Kus ma alistan, seal jinnib see armastusest — ja see on lerge. Mina enesele teist saatust ei soowi. Mis oleks mul kui waeleks jäänud lordi tütrele kodumaal olnud? Ei muud kui muret ja alanudust. Mu wanemad on surnud, mu ainus wend on siin Indias ohwitser ja ma wõin teda näha, nii tihti kui tahan. Minu mees loeb mul iga soowi filmist ja ma jään tema ainsaks naiseks. Uga nüüd jutusta mulle enesest. Kuidas jattusid sina krahwinna Dorlaga juure palgatsesse ametisse?“

Freda jutustas oma wanemate surmast ja pahast seisukorrast.

Siis kahmas rani ta käest kinni.

„Jää minu juure, Freda, mina wõtan su kohe kui kojadaami ja oma seltsineiu ametisse. Oma mehega olen ma sellest juba rääkinud. Oma aurikul tuli mulle see mõte, ja ma olesin ta heameelega kohe teostanud — see tähendab, sinuga sellest rääkinud. Kuidagi wiis oleksin ma sulle seda ka teatanud, kui ma ei oleks kuulnud, et sa Rohapettasse tuled. Nii siis ätle — kas tahad minu juure jääda? Tootan sulle hea ja muretu elu.“

Mõtiskledes oli Freda kuulanud. Ta waatas toredas ruumis ringi ja ütles enesele, et

ta siin Royapettas tõesti igal ajal mure ja hädade eest oleks lahkunud. Siis aga tundis ta südames nagu krampi, tõmbas sügavasti hinge ja raputas pead.

"Et, armsam Maud — sa lubad ometi, et sind nii nimetan — see ei lähe. See on sinust väga armas, aga esiotsa olen ma veel krahwinna Dorlaga külge seotud ja et tahaks temast äkki mitte lahutada."

"Do — mina räägiksin ise krahwinnaga ja paluksin teda, et ta ju wabastaks. Tema leiab mõne teise feltstineu — aga mina — sinu aset ei täidaks minu juures keegi."

Täti aega wahtis Freda mõtiskledes oma ette. Siis ütles ta tasa:

"Ära pane seda mulle pahaks, Maud, et ma ju pakkumise tagasi lükan, aga — ma ei võiks siia jääda, ei võiks siin juurduda, nii ilus kui siin ka on. Mu hing ihtab tagasi kodumaale."

Rani silmitses teda jälle kummalik-uurivalt.

Siis ohlas ta kergesti, ja wiitmaks lehwis naeratus ta nõost üle.

"Kas tead ka, Freda, et meil, naistel, õiget kodu ei olegi? Meie kodu on alati seal, kus wihib meie armastatud mees. Sinna kisub meid meie süda. Mina ei tahtnud õieti kuidagi Indiaasse tulla ja leidsin, kui häda mind siia wenna juure ajas, siin igawa olewat. Kuni ma radshaga tuttawaks sain. Siin olin siis korraga südame-kodu leidnud. Ja sellepärast ei saa ma siudki siin hoida. Sinu süda tõmbab sind selle mehe järele, kes aurikul sinu feltsis otfis."

Freda punastas äkki.

"Maud!"

Rani nokutas pead.

"Ära salga midagi, Freda. Oma loori alla peidetuna pantn ma lähele sind ja teda. Tema armastab sind, nagu sina armastab teda. Waik — ära ütle midagi. Ja nüüd tean ma, et sa minu juure ei jää. Aga idota — kui kodu-maa ei pea, mis sa ootad, kui sa ühel päewal et tea, kuhu sa pealid oma sammud seadma — et tea ju keegi, mis elu toob — siis tule minu juure. Tarwised mulle siis ainult lähidalt teatada, millal siia jõuad, kõik muu on minu asi. Kas tõotad seda mulle?"

Freda silmitses teda oma suurte, ilusate silmadega juurelt.

"Seda tahan sulle tõotada, armsam Maud."

Rani kaelustas ja suudles teda.

"Hea küll, ma pean sind sõnast. Siin Royapettas pead sa leidma rahusadama. Aga ma ei taha omakasjupüüdvalt joowida, et seda pead otsima. Kodu armastatud ja armastawa mehe

südame najal on meile naistele ometi kõige paremaks õnneks. Seda soowin minagi sulle soojast südamest."

Freda raputas allumalt pead.

"Minule jarnast õnne iial osaks ei saa, Maud."

"Ja herra v. Ruden?" küsis rani kelmikalt.

"Seda ei saa ma arwatawasti iial enam näha."

Clawalt ajas rani enese sirgeks.

"Ja sinu filmis magab ometi igatsus niisuguse jälleägemise järele."

Freda naeratas sunnitult.

"Armsam Maud, kuna sa ise oled õnnelik, siis soowiksid ka teisi näha õnnelikuna."

"Sind kõige pealt, sest sina oled mulle alati väga armas olnud."

"Minult ühikud päriwad täie õnne. Peab olema wähenõudlik."

Rani kaelustas teda.

"Annan sulle teele kaasa nõidussõnakese. Siin majas elab üks mana Nja — ta on minu meest lapsest jaadit rawitsenud ja hoidnud ning puhkab nüüd. Temal olla looduselt jaladuslikud annid. Kõik, kes siin lossis südamewalu tunnawad, jooksewad tema juure. Mina palun temalt sinule mõne wõlu."

Nad waatasid üksteisele otja ja naersid.

Siis aga jäi rani tõstseks.

"Olen siin juba mõndagi läbi elanud, mu Freda, mis mind lastis tundma õppida usku wõlumusse. Ja häda mulle, kui ma sellaste asjade üle naeraksin. Rogu naispere oleks siin minu wastu."

Nad westlesid veel tulewajest pulmameest ja rani andis Fredale kõiksugu praktilisi näpunäiteid. Peagi mööbus tund, ja nad pidid lahutama. Ruttu määrasid nad enestele veel igats päewaks waikse westlemistunni kindlaks.

Õhtul peeti siis mingisugune eelpidu eedenlikult ilusa aiapeo näol. Ja krahwinna kui ka Freda wõisid ainult imestada ning hämmastuda.

Rõõmsas meeles tulewate asjade peale mõteldes läksid mõlemad daamid pärast aiapidu magama ning magasid rahulikult hommikuni.

Selle päewaga algas pärispidu juure toredusega, tantjuga, rongikäiguga, tulewärgiga, fantastilikkude etendustega, söömingutega ja kõiksugu haruldustega. Lapselik-noor mõrjsja astus siin abiellu nagu mängibes, aga ometi ka auwääriliku tõsibusega.

Minu nõder julg ei oska selle peo ühikasju kirjeldada. See oli muinasjutulik. Üks päew läi teise üle oma suurepärasusega ja toredusega.

(Järgneb).

Jääroos.

Saksa kirjanik Artur Brausewetter.

3

Saabus Roosi sünnipäew.

Neiu isa oli waewalt selle peale mõtelnud, aga wenna ja õe kirjad, mis armastusest lõhnasid ja teda isale ja kogu majale õnnistuseks nimetasid, kui ka wäike hiatsindipott, mille isa ühe naabrinna kaudu muretsenud ja mille lõhn ta wäsitatud närwidele walu tegi, tuletasid talle selle meele.

Kuid isegi ses lihtsas meeletuletuses näis see päew tema arust olewat ülearune.

Isa oli täna kauemini maganud, kui see tal muidu wiisiks oli; hele päiksekiir, mis läbi eesriiete sisse tungis ja ta lahjaksjäänud näost üle helkis, äratas ta.

Nähes Roosit woodi ees töö kohal kummarduwat, peegeldus ta näol selgesti nähtaw ehmatuse.

„Täna on sinu sünnipäew,“ ütles ta ja andis tütrele kätt. Ja kui see wakis: „Kui wanaks sa täna saad?“

„Kakskümmendneli aastat.“

„Kakskümmendneli . . . hm . . .“

Ütles ja wajus sügawasse, tarretusse mõttesse, ja too piinaw ilme, mida Roosi wiimasel ajal tihti tähele pannud, ilmus jälle ta silma ning heitis tumeda warju kogu ta näole.

Nüüd pani Roosi oma käe ta kõrwale.

„Isa,“ ütles ta, ja oli märgata, millist waewata nägi sõnade walikus, „miks ei ole teie mind — iial armastanud?“

Ta oli seda ütelnud õige tasa, pooleldi kurwalt, pooleldi aga ka aru pärides.

Ja ainult wiimast näis wana mees tema küsimusest ka kuulwat, sest ta jahmatas, nagu oleks ta tunnud kehalikku walu, ajas enda waewaga istukile, waatas oma tuhmide silmadega abitult ja nagu andekspaludes temale otsa ja wastas wenitades ning murtult:

„Jah, laps, kui ma näen, kui hea sa oled, kuidas sa mind rawitsesid ja armastad, siis . . . ei tea ma seda isegi. Meie ei ole elus üksteist küll iial õieti

mõistnud. Sina olid alati nii iseäralik, hoopis teine kui sinu wend ja õde. Emä kaebas sinu üle tihti . . . ta arwas, sina olla wäga wähe tänulik . . . ja siis . . . et sa iial ei suutnud paluda, see tegi sinu meile wõõraks.“

„Aga sina, isa?“

Haige oli jälle padjale laskunud.

„Tead,“ wastas ta weel nõrgema häälega, „emale ei pääsnud ma iial ligi, kui ta mõne otsuse oli teinud, ja waata . . . üsna ülekohtuseks ei wõinud ma teda ka arwata.“

Rohkem sellest enam ei räägitud, ei sel ega ühelgi järgnewal päewal.

Roosi peale oli see lühike mõtewahetus kustumatu mulje awaldanud.

Kaks asja, nii oli talle selgunud, on olemas, mis inimese teistele armsaks teewad. Ja nende asjade nimi on: palumine ja tänamine. Kumbagi ei olnud tema iial tunnud. Sellepärast oli ta elust läbi läinud üksikult ja armastuseta, mittemõistetud lähemate sugulaste poolt, jah, isegi wanematest. Siin, ütles ta enesele, seisab salakiwi tarkade sõrmes, kiwi, mil jõud on inimest Jumalale ja inimestele armsaks teha. Alati jääwad waeseks inimesed nagu tema, kes ei oska paluda ega tänada.

* * *

Mida enam haige jõud rauges, seda enam jõudis ta teadwusele, milline warandus tal seisis tütres. Ja mis ta pikas elus oli jätnud tegemata, seda katsumus ta nüüd wiimisel tunnil heaks teha: ta näitas seda temale igas pilgus ja igas sõnas.

Aga nüüd oli see juba hilja. Roosit ei liigutanud see kõik nüüd enam; ot-siw armastus ei leidnud ta südamesse enam teed . . . Ta pidi selle peale mõtlema, et kaasõpilased ja isegi õde olid ta ristunud „jääroosiks“ juba siis, kui ta südames alles weel palju elutungi peitus; see oli olnud prohwetlik sõna, mis nüüd täide läks.

Ainult üht tundis ta: alaliselt kasvawat halastust wana, waludest ja

palawikust piinatud mehe wastu seal oma ees, kelle piin iga tunniga kaswas ja kes ei jaksanud elada ega surra. Et see mees ta isa oli, selle peale mõtles ta waewalt; vähemalt oli see talle kõrwalise tähtsuga. Waene, abitu inimsus omas hirmus ja wiletsuses waatas talle wastu kõdunewast mehest, ja nimetu kaastunne asus ta rinda.

5.

Ühel hommikul wiimaks oli tulnud lunastus — lahke, armuline surm, kellest Roosi tihti kuulnud, et leiduda inimesi, kes teda kartwat.

Ta surus isa silmad kinni, ei lasknud kedagi ta surnukeha juure ja teenis teda kõigege, mis surnule waja on, rahulikult ja ärewuseta.

Siis telegraferis ta õele ja wennale.

Kiiresti saabusid wastused. Friedrichil oli edasilükkamatu kohtuasi ja Pauline oli ise haige. Aga nad saatsid mõlemad väga ilusad pärjad ja Friedrich telegraafiteel ka raha, mis küll kaunis suur oli, aga matusekulud ainult suuremalt osalt kattis.

Nii muretses Roosi üksipäinis kõik — ostis puusärgi, käis politseis ja õpetaja kantseleis.

Peaaegu igal pool tuli tal mitu korda käia. Siin oli ametnikkudel muud tööd, seal oli tarwis weel paberid muretseda.

Siis oli kõik sedawõrd joones, et ta wõis minna õpetaja juure, sama mehe juure, kelle juures ta kord leeris oli käinud.

Kummaliste tunnetega läks ta wana õpetajamaja trepist üles, astus kirjutustuppa, kus tal tookord, enne õnnistamist, oma hingekarjasega oli olnud ununematu jutuaajamine.

Aga siin kuulis ta, et wana õpetaja ise raskesti haige olla; oma abikaasa kaudu laskis ta neiuile südamlikku kaastunnet awaldada ja teda paluda, et ta tema noorema ametiwenna poole pööraks, kes tema wastas elas ja alles mõne kuu eest oli ametisse õnnistatud.

Ehk ta küll otse õpetaja maja ees seisis, oli ta ometi nii jõuetu, et ta enam trepist üles ei jaksanud minna. Surm-wäsinult läks ta koju.

Ühe pilgu heitis ta weel isa waiksele, wahakollasele näole, siis heitis

ta oma wäikses toakeses magama. Ainult üks tuba seisis tema ja surnu wahel, aga mingisugust kartust ta ei tunnud, isegi mitte kõige vähemat ärewust. Ta magas sel ööl raskemini kui iial enne, ja ta unenägu oli nii ilus, et ta oma elust sellesarnast ei mäletanudki.

Ta nägi unes, nagu oleks ta wäsinult ja haigelt wana õpetajamaja trepile maha kukkunud. Siis lähenesid talle kaks nägematut käewart; need tõstsid ta jõuliselt, aga õrnasti üles ja kandsid ta hulga, hulga maad edasi. Ja kuna nad nii edasi lendasid, märkas ta, et need polnud käed, waid olid walget-särawad, laialilaotatud tiiwad, millel ta puhkas. Aga kõige imelikum oli, et need tiiwad iial kõrgele ei tõusnud, waid ikka maha jäid, lennates ja ühtlasi . . . roomates. Ja ometi wiibisid nad taewas. Siis tundis ta selgesti, et tiiwad tema all nüüd wankusid. Kõik, mis teda ümbritses, oli helge, kosutaw hiilgus. Õhk oli nii kerge ja õre, et ta oma wäsinud jalga ei tarwitsenud liigutada, waid nendeta edasi jõudis, kord lehvides, kord pikkamisi lennates. Isa ei näinud ta kusagil, ka mitte ema, üldse ei kedagi surnut. See taewas polnud surnutele, neile ei olnud seda waja, ütles talle unes tumedasti ärkaw teadwus.

Ja siis läks imelik kuju taewaruumidest läbi. Walge oli ta riietus, walge ta imeilus nägu. Roosi tundis seda kuju; oma hinge igatsuses oli ta tihti oma igatsewad käed tema poole wälja sirutanud, aga ei iial seda teadnud. Nüüd wiimaks oli ta tema lähedal, tunduwalt, käega katsutawalt. Ta waatas temale otsa, tõstis oma käed nagu õnnistades tema kohale ja hakkas temaga rääkima.

Siis ärkas Roosi.

Hommik ahetas; ei teda olnud äranud ei raske hingetõmme ega ohkamine ja oigamine nagu muidu. Surm-waikus ümbritses teda.

* * *

„Ei tea, kas õpetaja-herra nii warakult jutule wõtab; ta tegi öösel hiljani tööd,“ ütles wana majapidajanna, kui Roosi abiõpetaja Steinwenderi ukse taga helistas, „aga ma waatan järele.“

Warsti tuli ta tagasi ja teatas, et õpetaja-herra juba oma kirjutustoa wiibiwat.

Kul Roosi tupp astus, langes ta pilk kõige pealt suurele pildile, mis just ukse wastas seisis ja Kristust kujutas.

„Tulge minu juure kõik, kas te olete waewatud ja koormatud, mina tahan teile saata hingamist,“ seisis pildi all.

Ja neiu mõtles oma unenäo peale.

Kummardudes seisupuldi kohale, seisis üks pikk mees pikas, mustas kuues, pea kätele toetatud, nagu töötaks wõi palwetaks ta.

Nüüd pööras ta, silmitses neiu uuriwalt ja küsis siis ta soowi järele jahedalt, peaaegu äriulikult, nagu neiu sellega oma käikudel juba oli harjunud.

„Tahtsin Teid paluda, et minu isa matmisel mõned sõnad ütleksite.“

Õpetaja lahkus puldi eest, palus Roosit istet wõtta ja wõttis ise tema wastas istet.

„Teie olete oma isa kaotanud?“ küsis ta, ja ta hää oli muutunud soojaks ning sõbralikuks.

„Jah.“

„Aga kas Teie ema elab veel?“

„Ei.“

„Siis olete täitsa üks?“

„Jah.“

„Aga Teil on lähemaid omakseid?“

„Jah.“

„Kuupalju?“

„Üks wend on Danzigis adwokaat ja õde on ühel ohwitseril mehel.“

„Ja kumbki neist pole tulnud?“

„Ei saa tulla. Wennal on asjad ajada, mis teda ära tulla ei luba, ja õde on haige.“

„Aga Teie õemees?“

„Temaga ei ole mul ühendust.“

„Siis pidite kõik rasked käigud ise tegema?“

„Jah.“

Roosi wastas lühidalt ja ühesilbilselt; tema näole ei ilmunud vähematki meeleliigutust; igasugune kahjutunne, mida ta wõis äratada, näis talle olewat wastik. Õpetaja pidi seda tundma, ta määras matuse aja kindlaks, Roosi tõusis, tänas ja tahtis lahkuda. Aga õpetaja palus teda veel jääda.

„Olen siin linnas wõõras,“ ütles ta, „ja ei tunne teie seisukorda. Peate mulle pisut pikemalt seletama.“

See näis olewat Roosile raske, aga ta wõitis enese ja jutustas, kuidas ta isa olnud rikas ja lugupeetud kaupmees, kuidas ta oma waranduse kaotanud ja warsti peale selle oma naise, kuidas isa siis ise haigeks jäänud ja tema seltsis wäiksesse korterisse elama asunud.

Neiu teatas kõik asjalikult, tõetruult, tihti kogeledes, nagu ütleks ta üles midagi, mis pähe õpitud, ja kaotaks järje.

Noor õpetaja aga jälgis ta sõnu, ilma et teda oleks seganud, ja nähtaw kaastunne paistis ta näolt.

„Tunnen seda haigust selgesti,“ ütles ta, kui neiu lõpetas; „kaotasin ka oma isa sellega, ja tean, mis tähendab niisuguse haige rawitsemine. . . Ja Teid ei aidanud keegi?“

Roosi raputas pead.

„Teie olete oma isa väga armastanud?“ küsis õpetaja.

Waikne jahmatus jooksis Roosi näost üle. Ta wõitles lühikest wõitlust. Aga tingimatu otsekoheus, mis kõik hoolimatult kõrwaldas, wõitis ka seekord.

„Ei,“ wastas ta.

„Ei?“

Imestus, mis pikkamisi süwenes kurbuseks, paistis noore õpetaja ilmet. Siis jatkas ta:

„Aga mis andis Teile siis jõudu niisuguseks rawitsemiseks ja kõigest loobumiseks Teie aastates?“

„Kohus,“ wastas Roosi lühidalt. „Seda oleksin ma ka igale teisele samuti teinud.“

Majatalitaja tuli uut külalist teatama, aga õpetaja andis temale eitawalt märku.

„Aga oma ema olete Teie seda enam armastanud?“ küsis ta siis soojal, tungiwal toonil.

Jälle wõitles Roosi silmapilgu.

„Ei,“ ütles ta siis nii kindlasti, et see peaaegu karedasti kõlas.

Õpetaja lükkas tahtmatult oma tooli pisut tagasi; ta suured, mustad silmad wiibisid kirjeldamata ilmel noorel neil, kes esimene oma laadi neiu oli, keda ta näinud, ja kes oli kaotanud isa ning ema, keda ta mõlemaid surmani rawitsemisega, ilma et neid oleks armastanud, ja kes julges seda wõõra ees ilma wabanduseta tunnistada!

Tal oli wõimata teisi küsimusi esitada; iga lahke sõna, mis ta veel

ütelda tahtis, jäi tal kõrisesse kinni; ta turdis selle noore neiu wastas kindlustust, nagu ta seda weel kellegi wastu ei olnud tunnud. Ta ei palunud teda ka teist korda enam jääda, kui neiu nüüd tõusis, ja Roosi läks selle rõhuwa tundega, et jälle oli enesest eemale tõuganud inimese, kel tema wastu head mõtted olid, nagu seda ka wana hingerkarjane temale kord oli ütelnud. Aga mis muidu weel iial polnud sündinud, täna täitis see teadwus teda waluga.

Kuid õpetajagi ei wõtnud enam tööd kätte, ja kui ta wiimaks puldi ette läks, siis unistasid ta mõtted lehekülgedest üle. Nad püüdsid lahendada mõistatust inimhinges, kellega ta täna kokku saanud, aga lahendamisega ei saanud ta hakkama.

* * *

Wana Zollbrügge oli rahule jõudnud. Ta oli abikaasa kõrwale maetud. Saatjaid oli aga kord nii wäga lugupeetud kaubaherral wähe; kel enam midagi ei ole, sest ei peeta ka enam lugu, waid see unustatakse kergesti ja ruttu.

Noor õpetaja kõneles liigutawaid sõnu. Ta oli waeseksjäänud kaupmehe seisukorra üle järele mõtelnud ja kõneles nüüd tõsiselt ja soojalt.

Roosi seisis just õpetaja kõrwal. Ta oli perekonna ainus esitaja. Aeg ajalt, kui õpetaja wanamehe raskest haigussest ja ta tütre ustawast rawitsemisest kõneles, silmitses ta neiu kiirel pilgul. Aga selle näole ei ilmunud vähemutki muljet; sama liigutamatu ja külm kui eile tema toas, seisis neiu ka isa kalmu ees. Siis jäi õpetaja silmapilguks kogelema. Aga sedagi ei näinud neiu märkawat; ta silmis seisis äraolew pilk. See oli jälle ainult wari, mis siin seisis.

Masinlikult oli ta ühes teistega kolm peotäit mulda hauda wisanud; alles kui külmanud kambad koliseses puusärgile langesid, käis ta õrnast kehast wärin läbi. Aga see oli ka ainus liigutus, mis temast nähti. Siis läks ta ühes õpetajaga woorimehe troskasse, mis surnuaia wärawa ees ootas, ja sõitis koju.

Mõne minuti oli Roosi waikides istunud, siis heljus äkki naeratus ta suule, naeratus, ärras ja kibe ühtlasi, mis õpetajat iseäralikult liigutas

„Waene walulaps,“ ütles ta, „nüüd peab temagi pugema musta mulda!“

„Kelleks nimetasite oma isa?“

„Waeseks walulapseks.“

Ja siis natukese aja pärast:

„Kui isa haige oli, lugesin ma temale kord Austria loo waesest walulapsest, kel oli nii hea, nõrk süda ja kes uskus inimesi ja arwas, et nad tedagi kõik armastawad, eriti aga tema lapsed. Ja kui ta suri, seisis kõigist neist ainult üks tütar ta kalmu ees. Ja see ei nutnud tema pärast ka ainustki pisarat . . . Minu isa liigutas see lugu nii wäga; ta ei aimanud, et see tema oma lugu oli.“

Noor õpetaja ei teadnud jälle, mis neiu sõnadega pidi tegema. Need kõlalsid talle kord ironiliselt, siis jälle täis purukskistud ärdust. Tema huwi selle kummalise neiu wastu kaswas, ühes sellega kaastunne. Ta hakkas temaga rääkima; ta sõnades peitus see, pehme toon, neist kajas wälja hing, mis neis elas.

Ta kõneles suurest armastusest, mis kedagi ei eralda, waid mis isegi need oma külge tõmbab, kes talle wastu hakkawad. Kristusest rääkis ta, kes selle armastuse teostanud, nii et seda wõidi silmadega näha, südamega tunda ja kätega katsuda, ja kes sellepärast oli saanud kõigi inimeste õnnistegijaks, kõige pealt aga waewatute ja üksikute õnnistajaks.

Juba kord oli keegi sest waldawast armastusest temale rääkinud; see oli olnud wana õpetaja õnnistamispeawal. Tookord ei olnud ta sõnad neiu peale mingisugust mõju awaldanud. Nüüd aga oli asi teisiti, sest kes siin temaga rääkis, see rääkis, nagu neiu seda weel iial ei olnud kuulnud, ilma õpetlikkuseta, nagu tungiksid talle ta oma teadmata ta südame sügawamad tunded keelele, nagu oleks ta pidanud tunnistama, mis ta hinges kujukssaamist ihkas. Mingisugune küsimus ei ilmutanud neiu huwi. Roosi toetas pea troska nurka ja ta waikne kahwatanud nägu oli nähtawasti unistaw ning wäsinud.

Ja seda tundis õpetaja esiti tusaga, siis waluga, teades, et ta harwa oli rääkinud niisuguse elawa weendumusega kui sel tunnil.

(Järgneb).

Poker-Flati väljasaadetud.

Ameerika kirjanik Bret Harte.

Kui herra John Oakhurt, kaardimängija, 23. novembril 1850 hommikul Poker-Flati peatänawale astus, paistis talle silma, et selles moraalses atmosfääris läinud õhtust saadik muudatus oli sündinud. Kaks või kolm meest, kes tõsiselt üksteisega rääkisid, lükkasid üksteist kui ta lähenes ja wahetasid tähendusrikkaid pilke. Õhus oli sabbatiwaukus, mis asunduses, mis sarnaste sabbati mõjudega harjunud polnud, õnnestust ennustaw näis.

Herra Oakhursti rahulik, ilus nägu näitas wähe huwi nende märkide jaoks. Kas ta mõnest põhjusest teadis ja niiviisi ette walmistatud oli, on teine küsimus.

„Mulle näib, nad ajawad kedagi taga,“ mõtles ta eneses; „wõib olla, et mina see olen.“

Ta pistis rätiku, millega ta Poker-Flati punast tolmu oma puhastelt saabastelt pühkinud oli, jälle tasku ja kergendas oma waimu rahulikult kõigist edaspidistest arwamistest.

Tõepoolest ajas Poker-Flat kedagi taga. Ta oli kaotanud hiljuti mitu tuhat dollarit, kaks wäärtuslist hobust ja ühe tähtsama kodaniku. Nüüd elas ta woorusliku reaktsiooni põlemise aega, mis ta esile olid kutsunud. Salakomitee oli otsustanud, et linn kõigist wiisakuseta isikutest puhastada tuleb. See sündis igaweseks ajaks kahe mehega, kes tookord juba kuristikus sükomoore okste küljes rippusid, ja ajutiselt mõne teise kahtlase iseloomu väljasaatmise teel. Kahetsen, et pean ütleva, et mõned neist daamid olid. Kuid nõrgemale soole wõlgnen konstateerimist, et nende halbust elukutseline oli ja ainult sarnastel, kergesti tõendawatel halbtusepuhkudel julges Poker-Flat kohut mõista.

Herra Oakhurstil oli õigus arwata, et ka tema sesse kategooriasse kuulus. Mõned komiteest olid nõudnud, et ta poodud saaks, kuna selle läbi ehk teisi hirmutada wõiks, igatahes aga olla see kindel meetod emalt neid summasid kätte saada, mis ta neilt kaardimängus wõitnud oli.

„See on seaduse wastu,“ ütles Jim Wheeley, „et see noor mees käratsejate laagrist — meile täitsa wõõras — meie raha ära wiib.“

„Kuid ausustunde kidur ülejääk, mis weel nende rinnas, kes olid küllalt õnnelikult olnud ja herra Oakhurstilt mängus midagi wõitnud, olid kaalus selle kitsarinnalise banaalse eelarwamise ümber.“

Herra Oakhurst wõttis otsuse wastu filosoofilise rahu ja külma werega, mis ei kahanenud selle läbi, et ta oma kohtunikude kõikuwusest teadis. Ta oli liialt kirglik mängija, et mitte saatusele alistuda. Talle näis elu paremal puhul õnnemänguna ja ta tunnustas heameelega protsente, mis on kaardiandja õigus.

Trobikond relwastatud mehi saatis Poker-Flati wäljasaadetud patustajad asunduse piirideni. Peale herra Oakhursti, keda tunti külmawerelise, kirgliku inimesena ja kelle arakstegemiseks relwastatud saatjad määratud olid, oli väljasaadetute hulgas „noor naine,“ keda tunti familjäärse hüüdnime all „hertsoginna,“ teine, kes oli saanud „ema Shiptoni“ tiitli ja „onu Billy,“ keda kahtlustati, et ta kullapesukojad tühjaks riisunud ja kes suur joodik oli.

Salk ei kutsunud pealtwaatajate hulgas mingisuguseid märkuseid esile; ka saatjad ei ütelnud sõnagi. Alles kuristikuni jõudes, mis oli Poker-Flati äärmine piir, ütles juht mõned lühikesed asjalikud sõnad. Väljasaadetutele keelati eluhädaohuga ära tagasi tulla.

Kui saatjad kadusid, awaldusid teiste tundmused hüsteerilistes pisarates, ema Shiptoni alatus sõimus ja onu Billy wandumises. Filosoofiline Oakhurst oli üksi wait. Rahulikult kuulas ta ema Shiptoni soowi kellegi südant wälja löigata, hertsoginna korratud tõendusi, et ta teel sureb, ja hirmsaid wandeid, mis näisid onu Billyst wälja pigistatud olevat, kuna ta ise edasi ratsutas. Meeldiwa hea humooriga, mis tema sarnastele inimestele omane, nõudis ta, et ta reisu „Wiieplekiline“ saaks wahetatud kurwameelse eesliga, kellel rat-

sutas hertsoginna. Kuid seegi tegu ei teinud seltskonna wahekorda lähemaks ega sümpaatlisemaks. Noor naine korraldas nõrga, närtsinud edewusega oma weidi lohakat wälimust; ema Shipton heitis „Wiieplekilise“ omanikule pahatahtliku pilgu ja onu Billy saatis kogu seltskonnale suurepärase wande.

Tee Sandy-Bari — asundusse, milles polnud weel mõjule pääsenud Poker-Flati degenerereerivad mõjud, ja mis sellepärast emigrantidele warjupaigana paistis — wiis üle äkilise mäeaheliku. Sinna oli tubli päwareis. Sel edenenud aastaajal jõudis seltskond warsti eelmägede rōsketest parajusregionidest sierrade kuiwa, külma, karastawasse õhkkonda. Tee oli kitsas ja raske. Lõunaajal weeretas hertsoginna end sadulast maha ja seletas, et ta edasi minna ei kawatse. Seltskond peatas.

Koht oli wäga metsik ja mõjurikas. Metsaga kaetud amfiteater, kolmelt poolt ümbritsetud järskudest kaljudest, graniidist, laskus aeglaselt teise kuristiku kalda poole, kust awanes waade üle oru. See oli kahtlemata kohane koht laagriks, kui puhkus soowitaw oleks olnud. Kuid herra Oakhurst teadis, et waewalt pool teed Sandy Bari tehtud oli ja et seltskond puhkuseks moonaga warustatud polnud. Seda tõsiasja seletas ta lühidalt kaaslastele filosoofilise märkusega rumalusest, kaarte warem käest anda, kui mäng lõppenud on. Kuid neil oli wiina, mis hädas täitis toidu, tule, rahu ja ettewaatus aset. Hoolimata herra Oakhursti wasturääkimisest ei kestnud kaua ja nad seisid juba enam wõi wähem selle mõju all. Onu Billy wahetas wäga ruttu wõitlus-himu nürimeelsuse wastu, hertsoginna oli purjus ja ema Shipton norskas. Herra Oakhurst üksi oli mõistuse juures; wastu kaljut toetades, waatles ta neid rahulikult.

Herra Oakhurst ei joonud. See ei sobinud ametiga, mis nõudis külma werd, kirglikusetust ja waimuterawust, ja pealegi ei wõinud ta — nagu ise ütles — seda „enesele lubada.“

Kui ta niiviisi oma pikutawaid kaaslasti waatles, langesid talle esimest korda tõsiselt ja raskelt südamele ta pariaelust tekkinud üksildus, ta elukombed ja lõpuks ta pahed. Ta ajas end sirgeks ja puhastas oma mustad

riided tolmust, pesi käed ja näo, wõttis teisi ta piinlikult puhtadele harjumustele iseloomustawaid toiminguid ette, kusjuures ta hetkeks unustas oma halwa meeoleu. Mõte, oma nõrgemaid ja halatsemiswäärilisemaid kaaslasti maha jätta, ei tulnud talle wist kordki. Kuid siiski tundis ta selle ärewuse puudumist, mis, imelik küll, kõige rohkem rahuliku üksmeele saawutamiseks kaasa mõjus, mille poolest ta kuulus oli. Ta waatas süngele kaljuseinale, mis umbes tuhat jalga üle teda ümbritsewate mändade ulatasid; taewa, mis õnnestust ennustawalt tumenes; alla orgu, mis juba hämaraks läks. Ja kuna ta seda tegi, kuulis ta äkki oma nime hüüdwat.

Ratsanik lähenes aeglaselt teed mööda. Tulija wärskes awameelses näos tundis herra Oakhurst Tom Simsoni ära, keda ka Sandy-Bari „Süütuks“ hüüti. Ta oli teda paar kuud warem wäikese partii juures kohanud ja täieliku hingerahuga selle märdimata noormehe kogu waranduse, umbes 40 dollarit, omale wõitnud. Kui mäng lõppes, kutsus herra Oakhurst noore spekulandi ukse taha ja ütles talle järgmist: „Tommy, sa oled hea mees, kuid su mäng ei kõlba kuhugi. Ära enam õnne katsu.“ Ja siis andis ta talle raha tagasi, tõukas ta õrnalt toast wälja ja tegi seega Tom Simsoni oma truuks orjaks.

Mälestus sellest oli püsinud poisilikus ja waimustatud wiisis, kuidas ta herra Oakhursti teretas. Ta olla teel Poker-Flati, ütles ta, et seal õnne otsida.

„Üksi?“

Ei, mitte üksi; ta olla, ütles ta naeru kihistades, Sidney Woodsiga ära põgenenud. Kas herra Oakhurst Sidneyt ei mäleta? Ta olla karskusseltsis passija olnud. Nad olla juba ammu kihlatud, kuid wana Jake Woods olla wastu seisnud ja sellepärast olla nad põgenenud ja nüüd teel Poker-Flati, et seal abielluda ja nii tulla siis, et nad siin on. Ja nad olla täielikult wäsinud ja kui hea see olla, et nad laagrikoha ja seltsi leidnud.

Seda kõik jutustas Süütu ruttu, kuna Sidney, tugew, kaunis kena wiieteistkümneaastane tüdruk, männa tagant esile ilmus, kus ta nägemata punasta-

nud oli, ja nüüd armsama kõrvale ratsutas.

Herra Oakhurst hoolis harva tunnetest, weel harwemini wiisakatest kommetest, siiski oli tal udune aimdus, et seisukord õnnelik polnud. Kuid tal oli küllalt mõistust, et onu Billyle, kes midagi ütelda tahtis, jalahoopi anda ja onu Billy oli küllalt kaine, et herra Oakhursti jalahoopi kõrgema wõimuna tunnustada, millega naljatada ei wõi. Ta katsus siis Tom Simsoni edasiminekuks julgustada, kuid asjatult. Ta tuletas isegi tõsiasja meele, et neil moona laagri jäämiseks polnud. Kuid õnnetul kombel wastas Süütu selle peale tõendustega, et tal eesel toiduainetega kaasas on; ühtlasi leidis ta tee kõrwal pooleni ehitatud majakese üles!

„Piney wõib proua Oakhursti juure jääda,“ ütles Süütu hertsoginna peale näidates, „ja ma saan üksi walmis.“

Ainult herra Oakhursti manitsew jalg hoidis onu Billyt waljust naerulaginast tagasi Nii, nagu asjad olid, tundis ta end sunnitud kuristikku awause poole taganeda, kuni ta tõsidus tagasi tuleks. Seal teatas ta naljast kõrgetele kuuskedele, kus juures ta tihti end säärele löi, nagu moonutas ja harilikke wandesõnu ütles.

Kuid kui ta seltskonna juure tagasi pööras, leidis ta selle pealtnäha sõbralikus jutuaJamises, tule ümber, sest õhk oli külmaks läinud ja taewas pilwis. Piney jutustas parajasti kirglikul, neiuulikul kombel midagi hertsoginnale, kes sarnase huwi ja elawusega kuulas. Süütu pidas, näilikult sama eduga, herra Oakhurstile ja ema Shiptonile ettekannet, mis juures wiimane nii kaugele läks, et ta peaaegu armastuswääriliseks muutus.

„Kas pole see neetud picknick?“ ütles onu Billy seesmise põlgutusega, kuna ta metsagruppi, särawat tulewalgust ja seotud loomi esiplaanil waatles. Rakki segunes üks mõte alkohooliliste aurudega, mis ta peaaegu uduseks tegid. See oli nähtawasti naljakat loomu; sest ta pidi uuesti säärele lööma ja rusika suhu panema.

Kui warjud aeglaselt märke ronisid, liigutas kerge tuuleõhk kuuskede latwu ja kadus kaeblikult nende pikkades, süngetes kodades. Lagunenud urtsik, kuuseokstega parandatud ja kaetud,

jäeti daamidele. Kui armastajad üksteisest lahkusid, wahetasid nad edwistamatata suudluse, mis nii aus ja awameelne oli, et teda kohisewate mändade ladwus kuulda oleks wõidud. Nõrk hertsoginna ja pahatahtlik ema Shipton olid arwatawasti liighämmastanud, et selle süütuse wiimase tõenduse üle märkust teha, ja nii pöörasid nad sõnalausumata urtsiku poole. Tulele pandi lisa, mehed asetasiid end ukse ette ja mõne minutiga olid nad magama jäänud.

Herra Oakhurstil oli kerge uni. Wastu hommikut ärkas ta külmalt ja tarretanult. Kui ta surewat tuld kohendas, ajas tuul, mis nüüd ägedalt puhus, talle midagi wastu põske, mille tagajärjel sealt weri kadus, — lund!

Ta kargas jalule, et magajaid äratada, sest silmapilkugi ei tohtinud wiivitada. Kuid kui ta koha poole pööras, kus onu Billy maganud oli, nägi ta, et see kadunud oli. Kahtlus läks tal läbi peaaegu ja wanne tuli huultelt. Ta jooksis kohale, kus eeslid seotud olid; nad polnud enam seal. Jäljed kadusid juba kiirelt lumes.

Ärewus läks ruttu mööda ja herra Oakhurst pööras harjunud rahuga tule juure tagasi. Ta ei äratanud magajaid mitte. Süütu magas rahulikult, naeratusega heasüdamisel wistrikutega kaetud näol; neitslik Piney magas oma patuste õdede kõrwal nii magusalt, nagu kaitseks teda taewalikud kaitseinglid, ja herra Oakhurst tõmbas teki õlgadele, silitas wurrusid ja ootas koitu. Ta tuli aeglaselt lumehelbete keerutawas udus, mis silma pimestas ja segaseks tegi. Mis maastikust näha oli, näis nagu imewael muutunud. Ta waatas orgu ja wõttis siis olewiku ja tulewiku ühes sõnas kokku: — „Lumes!“

Toidumoonna hoolas järelwaatus, mis seltskonna õnneks urtsikus oli ja nii onu Billy truuduseta sõrmedesse polnud puutunud, näitas, et see ettewaatuse ja tarkuse juures weel kümneks päewaks ulatada wõis.

„See tähendab,“ ütleb herra Oakhurst sotto voce Süütule, „kui Te walmis olete meid toima. Kui mitte — ja see oleks Teile ehk parem — siis wõite oodata, kuna onu Billy toiduainetega tagasi tuleb.“

Mõnesugusel salajal põhjuseil ei wõinud herra Oakhurst onu Billy kelmitempu awaldada ja arwas paremaks oletada, et ta laagrist mõnel põhjuseil kadunud ja seal juures kogemata loomad araks teinud. Hertsoginna ja ema Shiptoni suhtes, kes muidugi wäga hästi teadis, kuidas nende seltsimehe lugu oli, tegi ta manitsewa märkuse.

„Nad leiawad muidugi tõe meie kõikide suhtes üles, kui nad kord midagi on leidnud,“ ütles ta tähendusrikkalt, „ja pole põhjust neid nüüd ehatada.“

Tom Simson ei annud mitte ainult kogu oma maapealse wara herra Oakhursti käsutusse, waid näis isegi nende pealesunnitud eraldumise wäljawaadete üle rõõmustawat.

„Meil on nädal aega hea laager, siis sulab lumi ja meie pöörame kõik koos tagasi.“

Noormehe lõbus tuju ja herra Oakhursti rahu hakkasid teistele külge. Süütu walmistas kuuseokstest katmata urtsiku jaoks katte ja hertsoginna andis Pineyle selle sisemuse korraldamisel sarnase maitse ja taktiga juhatust, et see maailudus oma sinised silmad nii pärani ajas, kui iial wõis.

„Mulle näib, et te Poker-Flatis ilusate asjadega harjunud olete,“ ütles Piney.

Hertsoginna pööras ruttu kõrwale, et midagi warjata, mis ta põsed elukutselisest wärwist hoolimata punaseks tegi, ja ema Shipton palus Pineyt „mitte rumalusi kõneleda.“ Kuid kui herra Oakhurst raskest teotsimise tööst tagasi pööras, kuulis ta kaljudelt õnneliku naeru kaja wastu kajawat. Ta jäi weidi rahutult seisma ja ta mõtted pöörasid loomulikult wiina juure, mille ta targalt ära oli peitnud.

„Ometi ei kõlanud naer wiina järele,“ ütles mängija.

Alles siis, kui ta läbi pimestawa tormi leekiwat tuld ja selle ümber istuwaid inimesi nägi, tuli ta weendumusele, et see „ainult nali“ oli.

Kas herra Oakhurst omad kaardid ühes whiskyga peitnud oli kui esemed, mil puudus waba sissepääs seltskonna juure, ei wõi ma ütelda. Nii palju oli kindel, et ta, ema Shiptoni ütelse järele sel õhtul „mitte kordki kaardid ei ütelnud.“ Aeg kadus meeldiwalt har-

moonika abil, mille Tom Simson weidi hooplewalt kotist oli wõtnud. Hoolimata mõnesugustest raskustest selle instrumendi käsitamisel, sai Piney Woods sellega walmis, et ta tast mitmed arad wiisid esile meelitas, mis juures teda Süütu luust kastagnettidega saatis. Kuid selle õhtu pidulikkuse hari oli saawutatud, kui armastajad, käsi risti pannes, suure tõsiduse ja walju häälega ühe neist wiilimata koraalidest ette kandsid, nagu neid lauldakse usklikkudes laagrikogudustes. Ma kardan, et rohkem teataw trotslik toon ja wiisi puritaaniline paatos, kui mõni muu meeltüendaw omadus, põhjuseks oli, et ta teised kiirelt haaras, kes lõpuks wärsi lõppu kaasa laulsid:

„Olen uhke, et elan Issanda teenistuses. Ja tahan surra tema sulaste ridades.“

Männad hõljusid, torm möllas ja keerutas õnnetu grupi kohal ja nende altari leegid tõusid taewa, nagu wande tõestuseks.

Keskööl waikis torm, rulluwad pilwed jagunesid ja tähed sirasid heledalt magawa laagri kohal. Herra Oakhurst, keda ta elukutse harjumused harjutanud olid wõimalikult wähesese unega wälja tulla, oskas, Tom Simsoniga waheldamisi walwates, nii seada, et ta suurema osa sellest kohustusest enese peale wõttis. Ta wabandas end Süütu ees sellega, et ütles, et ta tihti nädal aega uneta on olnud.“

„Ja mis Te tegite?“ küsis Tom.

„Mängisin pokerit!“ wastas Oakhurst lühidalt; „kui inimene kord õnnega koos on, siis ei wäsi ta. Önn wäsib ennem. Önn,“ ütles mängija järeilmõllikult, „on wäga imelik asi. Kõik, mis tast kindlasti teatakse, on et ta wahetab. Ja wälja leida, millal ta wahetada tahab, selles asi seisabki. Meil on Poker-Flaist lahkudes ainult õnnetusi olnud, — Te tulete wastu, ja krauhl Te kukkute ka sisse. Kui te kaardi lõpuni käes hoiate, on hea. Sest,“ lisas mängija rõõmsa näoga ühenduseta juure :

„Olen uhke, et elan Issanda teenistuses, Ja tahan surra tema sulaste ridades.“

Kolmas päew tuli ja kui päike läbi walgelt kaetud oru waatas, nägi ta, kuidas wäljasaadetud oma aeglaselt kahanewat toiduainete tagawara hommi-kueineks jagasid Selle mägestikukliima

iseäralduseks oli, et ta kiired talwemaastiku üle õrna soojust laotasid, nagu kaastundlikus leinas sündinu üle. Kuid ta näitas ka arwamata hulka lund, mis urtsiku ümber kuhjus, — lootuseta, piirita, teeta walge meri, mis laiutas end kaljude wahel, millest wäljaheidetud ikka weel kinni hoidsid. Läbi imelikult selge õhu tõusis, penikoormaid eemal, Poker-Flati asunduse suits üles. Ema Shipton nägi teda ja oma kaljukorteri kaugemalt weerelt wirutas ta ses suunas weel wiimase wande õhku. See oli ta wiimane laitew katse ja oli wõib olla sellepärast teatawal määral ülew. Tal oli nüüd kergem, nagu ta hertsogin-nale usaldades seletas.

„Mine ka sina eemale ja wannu, ja sa näed isegi.“

Selle järele pühendus ta ülesandele „last“ lõbustada, nagu tema ja hertsoginna Pineyt nimetada armastasid. Piney polnud enam plika, kuid paaril oli ju originel mõte sellega seletada, et ta mitte ei wandunud ja mitte autu polnud.

Kui öö jällegi läbi kuristikkude ülesronis, algasid leegitsewa tule ümber jällegi harmoonika kärisewad toonid kramplikult tõmbudes ja pikkades ohketes tõusma ja wajuma. Kuid muusika ei wõinud mitte täiesti walutawat tühjust täita, mis puudulik toit jätnud ja uus meelelahutus tuli Pineyle meeletult jutustada. Et aga herra Oakhurst ega ta naissoost kaaslased oma isiklikke juhtumusi arusaadawal põhjusel jutustada ei soowinud, siis oleks seegi plaan luhitud, kui mitte süütut poleks olnud. Mõne kuu eest oli ta kogemata herra Pope geniaalse Iliase tõlke eksinud eksemplaari leidnud. Ta pakkus end nüüd selle luuleloo tähtsamate sündmuste jutustajaks Sandi-Bari tawalikus murrakus, kuna ta sündmustiku käiku hästi mäletas ja ainult sõnad kaunisti unustanud oli. Ja nii rändasid öö keskel Homeri pooljumalad jälle maa peal. Trooja hooplejad ja kawalad greeklaste heitlesid üksteisega tuule saatel ja suured männad õnesteel näisid kummarduwat Peleuse poja wiha ees. Herra Oakhurst kuulas rahuliku meeleheaga. Eriti huwitas teda „Ashenhintsi“ saatus, nagu Süütu kergejalalist Achillest nimetas.

Wähe toidu ja palju Homeri ja harmoonikaga kadus nii nädal wäljasaade-

tute elus. Jälle kadus neilt päike, ja jälle langesid tinahallidest pilwedest lumemelbed maa peale. Päewast päewa muutus tihedamaks lumering nende ümber, kuni nad lõpuks omast wanglast üle läikiwalt walgete kokkuaietud müüride waatasid, mis kaksikümne jalga üle nende peade ulatasid. Läks raskemaks tuld põletada, isegi neist ümberkukkunud puudest nende kõrwal, mis nüüd pooleni lumemassis peidetud olid. Ja ometi ei kaebanud keegi. Armastajad pöörasid end troostita tulewikust ära ja waatasid üksteisele silma ja olid õnnelikud. Herra Oakhurst oli külmawereliselt ette walmistatud, et see partii kaduma läheb. Hertsoginna, rõõmsam, kui ialgi warem, wöttis mure Piney eest oma peale. Ainult ema Shipton, kord kõige tugewam kogu seltskonnas, näis haiglane ja kokkuwarisemisel. Kümnen dal päewal kutsus ta keskööl herra Oakhursti enese juure.

„Mul on ots ligi,“ ütles ta nõrkusest kaebawal häälel, „aga ärge sellest rääkige. Ärge äratage lapsi. Wõtke pakike mu pea alt ja awage see.“

Herra Oakhurst tegi seda. Selles olid ema Shiptoni wiimase nädala toidu portsjonid, puutumata.

„Andke see lapsele,“ ütles ta, magawa Piney peale näidates.

„Te olete end surnuks näljutanud,“ ütles mängija.

„Nii nimetawad seda inimesed,“ ütles naine kaeblikult, jälle maha langedes ja nägu seina poole pöörates, lahkus ta rahulikult igawikku.

Harmoonika ja kastagnettid pandi sel päewal kõrwale ja Homer oli unustatud. Kui ema Shiptoni keha lumeses peidetud oli, wöttis herra Oakhurst Süütu kõrwale ja näitas talle paari suuske, mis ta wanast sadulast walmistanud oli.

„On weel nõrk wõimalus teda päästa,“ ütles ta, Piney peale näidates; „aga ta on seal,“ lisas ta, Poker-Flati suunas näidates „kui te kahe päewaga sinna jõuate, on ta päästetud.“

„Ja Teie?“ küsis Simson.

„Jään siia,“ oli lühike wastus.

Armastajad lahkusid üksteisest pika kaisutusega.

„Ega Teie ometi ära ei lähe?“ ütles hertsoginna, kui ta nägi, kuidas herra

Oakhurst silmanähtawalt ootas, et Simsoni saata

„Ainult õnnesteeni,“ wastas ta Siis pööras ta äkki tagasi ja suudles hertsoginnat, et selle kahwatu nägu tulipunaseks läks ja ta wärisewad liikmed hämmastusest tarretusid

Õõ tuli, kuid herra Oakhurst mitte Ta tõi jälle tormi ja keerutawa lume Seal märkas hertsoginna, kui ta tuld kohendas, et keegi waikides urtsiku kõrwale nii palju põletisainet kogunud oli, et seda weel mõneks päewas jatkus Talle tulid pisarad silma, kuid ta warjas neid Piney eest.

Naised magasid ainult wähe, Kui nad hommikul üksteisele näkku waatasid, lugesid nad seal oma saatust Mõlemad ei ütelnud midagi; kuid ta warjas neid Piney eest.

Naised magasid ainult wähe Kui nad hommikul üksteisele näkku waatasid, lugesid nad seal oma saatust. Mõlemad ei ütelnud midagi: kuid Piney wõttis nüüd tugewama osa enese peale; ta surus end hertsoginna wastu ja pani käewarre selle ümber. Nad jäid kogu päewaks sellesse asendisse. Järgmisel ööl ulatas tormi wiha haripunkti ja, kaitswaid mändasid laiali kiskudes, tungis ta urtsikusse.

Hommikul olid nad wõimetud tuld kohendada, mis aegamööda kadus Kui söed aeglaselt mustaks läksid, roinis hertsoginna Pineyle lähemale ja katkestas mitmetunnilise waikuse:

„Piney, oskad sa paluda?“

„Ei,“ ütles Piney awameelselt.

Hertsoginna oli kergendatud, ilma isegi teadmata, miks, pani käe Piney õlale ja ei rääkinud enam. Ja nii lamades, noorem ja puhtam patuse õe pead omal neitsilikul rinnal hoides, jäid nad mõlemad magama.

Tuul waikis, nagu kardaks ta neid äratada. Sulesarnased lumehelbed, pikkadelt männaokstelt maha paisatud, lendasid walgete lindudena ringi ja langesid magajate peale. Kuu waatas

läbi käristatud pilwede koha peale, kus laager olnud Kuid kõik inimlikud patu tundemärgid, kõik maapealse raskuse jäljed olid peidetud puhta mantliga, mis armulikult ülewalt alla oli langedud.

Nad magasid kogu selle päewa ja järgmise öö ja ei ärganud, kui hääled ja sammud laagri waikust katkestasid. Ja kui kaastundlikud sõrmed lume nende kahwatutelt nägudelt pühkisid, oleks ta ühesarnase rahu pärast, mis mõlematel oli, waewalt ütelda wõinud, kes patustaja oli. Isegi Poker-Flati seadus tunnustas seda, pööras end ära ja jättis nad wastastikusse kaisutusse.

Ülewal kuristiku ääres aga, ühel kõige suuremal männal, leidsid nad risti — koha, mis noaga tüwe külge oli kinnitatud. Ta kandis järgmist, pliiatiga tugewal käel kirjutatud pealkirja :

†

Selle puu all
puhkab

John Oakhursti

keha,

kes tõmbas õnnetuskaardi

23. nowembril 1850

ja

margid tagasi andis ¹⁾

7. detsembril 1850.

†

Ja elutu ning külm, pistol kõrwal ja kuul südames, kuigi sama rahulik nagu elus, lamas lume all see, kes oli olnud Poker-Flati wäljasaadetuist kõige tugewam ja ühtlasi kõigem nõrgem.

¹⁾ Mängu lõpul antakse lugemismargid panahoidjale tagasi.

Täideminck.

Vlaami kirjanik Georges Rodenbach.

Nõdrameelsed ei wõi eneste peale kaewata. Sagedasti arenewad nad ainult sel teel. Saawad nendeks, mis nad olla igatsesid ja milleks nad ometi iial ei oleks saanud. Nad jõudsid igatsetud eesmärgile ja nende kawatsused lähewad täide. Nad elawad, mis nad unistasid. Nende nõdrameelsus on otsekui nende sisemine täienemine, sest ta wastab nende palawamale ihale ja salajamale nõudele. Nii jõuab auahne suurhullustuses tõesti nähtud kõrgustele; tal on lõpmatud rikkused, ta on käsundja suurtele rahwastele ja käib ainult weel rahwaste walitsejatega läbi. Kes wagaduse ülemmäärale on jõudnud, jõuab waimuõõ silmapilgul korraga täielisse müstilisse olekusse ja usulik nõdrameelsus teeb temale Jumala ligioleku ja elu selles paradiisis käega katsutawaks tõelikkuseks. Nii teostab nõdrameelsus alati oma eesmärgi, mille poole keegi on püüdnud. Ta wiib meie kalduwused lõpule. Kaastundlikult segab ta enese wahle ja täiendab nende nõuderikka saatuse, kellele täideminck wastu ei naerata.

See on minu kindel usk kummalistest loost saadik, millega mul wiimsel maalwiibimisel tegemist oli.

See juhtus metsarohkes mägestikus, kus ma oma suwe harilikult mööda saatsin, ja üksildases kohas, olgugi et meie päewil kogu loodus suwitajatest kubiseb. Lähedal seisis küla, kuhu olid awatud wäiksed hotellid ja pensioonid, sestsaadik kui ma seal esimest korda wiibisin. Nüüd ei olnud siis teed enam üksildased. Tihti nähti jalutajaid metsas.

Ühel päewal nägin ma ühe noore neiu, keda ma oma esimesest sealwiibimisest saadik pealiskaudselt tundsin, preili von Agnis, kes siit kandist pärit oli ja ühes ligidalseiswas linnas elas.

Temagi armastas seda peaaegu weel puutumata maakohta tema metsikute, raudteepoolt weel mitte häbistatud iluduse, mägestikuojade ja puudega, tema kaljudega, mil näisid olewat inimeste näod.

Me westlesime pisut. Tema oli oma wana emaga ühte küla wäiksesse hotelli elama asunud. Peaaegu iga päew tuli ta siia, kus mina teda kohtasin, maalima. Ja istus maalimisraami ees, palett käes.

„Kas armastate maalida?“ küsisin ma.

„Muidugi! See on ju elus ka abiks.“

Ta ohkas kergesti, nagu wallatud ebamäärasest kurbusest, mis temasse tõusnud ja ruttu haihtus, nagu läheda soo pinnal weemullid, mida ma samal hetkel nägin lõhkewat ja mis wististi mingisugusest mässust weepõhjas tekkisid.

Ma waatasin temale uuriwalt näkku. Kuidas oli ta meie esimesest nägemisest saadik muutunud! Nii siis aitab paarist aastast kõige õitswamate nägude wanastamiseks... Tookord ei olnud ta wõib olla ilus, aga ta oli olnud weetlew. Wõib olla oli tal kaduwate ja katkewate asjade kenadus. Tal olid punakadkollased juuksed ja too läbipaistew nahk, nagu see on omane punakaskollaste juustega inimestele, wärwitoon nagu lillekesel aias wõi pesul, mida rohuplatsil pleegitakse. Ja peened üksikasjad selle juures: sügawsinised soonestikud käerannetel! Nüüd olid kõik need õrnad kenadused kadunud. Kuidas? Nii ruttu? Neiu wõis waewalt kolmkümmend wana olla. Sellegipärast awaldas ta juba wanatüdruku muljet. Walge lill oli kollakaks ja siin-seal ka siniseks muutunud. Soontewõrk oli seginenud. Ainult juuksed olid weel toredad ja ligida oktoobriga kokkukõlas metsas, milles wiibisime, wahetoon suwepäikse ja närtsiwate sügislehtede wahel, mahlakas punakuld, hiline hiilgus. . .

Ma nägin teda tihti jälle kõigis metsanurkades, mille ürgwanas, warjukas wilus minagi oma päewi mööda saatsin. Tema istus alati maalimisraami ees kokkukäiwal toolil ja maalis wäsimatult wäikseid pilte. Maastik oli mõne istanguga walmis.

„Mitte pealt waadata, see on hirmus!“ ütles ta harilikult, kui lähenesin. „See

sünnib ainult leiwateenistuse pärast. Tarwis ju elada! Mul pole raha kunsti kunsti pärast taotleda!”

Tõepoolest, see oli kurb romaan, mis ma kuulsin. Isa oli enese tapnud, kui tütar kakskümmend aastat wana oli. Tema oli õnnetu spekulierimise ja suure, walesti juhitud tööstuse läbi satunud wõlgadesse ja häwinenuna surma läinud, et ennast päästa pankrotist ja wangistusest. Nii siis jäi preili v. Angis pärast rikast ja hellitatud noorust emaga maailma üksipäini. Emast ei olnud asja, sest et ta terwis katastroofi läbi oli kannatanud. Siis hakkas noor neiu tarwitama luksuskunste, mis talle õpetatud, rahateenimiseks. Talwel andis ta linnas muusikatunde. Suwel läks ta maale ja maalis siin metsas pilte, mille müügist ta enesel elu sees hoidis. Ta wananes ruttu selles ametis, sest et waranduse kaotus iga lootuse tulewiku peale temas lõpetas. Ta oli armas ja peen, aga waene ja kodanliste waadete järele oma isa katastroofi läbi häbistatud, nii et keegi teda ei kosinud. Sellest hoolimata oli ta mõni aeg lootnud, nüüd ei lootnud ta enam. Ja see'p see oli, miks ta oli muutunud. Ainult ta kuldjuuksed särasid weel endises säras.

„Kui ilusad on Teie juuksed,“ julgusin ma ühel õhtupoolikul ütelda. Ja tõesti loitsid nad mu silmade ees, särasid neiu nukurusest wälja nagu päike waretetest.

„Teie teete minuga nalja,“ wastas ta. „Olen wana naine, weel pahem: wana tüdruk.“

Ta oli sõna „wana tüdruk“ wälja ütelnud jäisel, waljul toonil, nagu haige ütleb: „Minu päew on õhtul.“

„Seda mitte,“ wastasin ma. „Teie olete alles päris noor ja lähete weel mehele.“

Nüüd hakkas ta äkki nutma.

Sestsaadik nägime üksteist sagedasti. Mina waatan elu peale tõsiselt. Tema kurwalt. Aus sõprus ühendas meid. Warsti westlesime kõige intiimsemaist asjust, ilmutasime üksteisele kõik oma mõtted, awasime hinge wiimsed kambriid, kus inimene harilikult üksipäini elab.

Aga alati suundus meie jutt jälle samale kohale, temale, tema luhtaläinud elule ja unistusele abielust, mis ehk küll juba surnud, temas ometi ikka jälle elunes ja idee fiksiiks muutus. . .

Enam kui kord oli ta kindlasti lootnud.

Ta rääkis kokkupuutumisest, armastemistest, isegi suurest kirest, mis aga ka haihtunud. Kes kosib waese neiu?

Ta jutustas mulle kõik, nimetas mulle nimed, teatas kohad ja seda kõik iseene armastusega, mis wististi minewikust kunstlikult süttinud meeldimishimu oli. Igakord sai ta neid mälestusi jutustades tuliseks. Ta hääl muutus kõledaks, ta liigutused ägedaks, ta silmad tuhmiks, nagu oleks ta wahtinud kaugele, kaugele! Tema oleku äkiline kummalisus ei puutunud mulle esiotsa weel silma. Ühel õhtul, kui ta pildi ja pintslit kokku sidus, et tagasi külla minna, küsis ta minult otseteed:

„Ütlesite hiljuti, et abiellun! Kas teate minu jaoks kedagi?“

Nüüdsest peale ei rääkinud ta enam muust kui abiellumisest, niisugusest, mis talle enne oleks sobinud, ja niisugusest, mida ta nüüd juba lähemal ajal ootas. Temale meeldis see teem täis ärewust, mis minu arust otse rahu-tukstegew näis olewat.

Ühel õhtul, külasse koju minnes, kui ma teda saatsin, rääkis ta enese täiesti kibedusse ja ägedusse.

„Jah Teie ei tea ega jaks aru saada, kuidas ma olen kannatanud ja weel kannatan Teie pidasite enesele armukesi, kuidas see Teile meeldis. Nüüd olete abielus. . . Aga wallaline ja üksik olla! Ilma kellegita! Ei kellelegi kuuluda! Mina ootan ja ootan, olen alati oodanud, mul on hullus ikka weel oodata. . . Jah, see on hirmus! Wäsitab wenides. Ma ei wõi enam kauemini nii üksik olla. . . Suudlesin ennast ise peeglis, et enesele ette kujutada, et huuled huultel wiibisid. Öösel kallistasin patja, nagu oleks see inimlik keha. Kas pean surema, ilma et suudluse õndsust oleksin tunda saanud, suudlusi, mis saadakse ja antakse? Mul on nagu kubiseks mu suu suudlustest. Mõnikord otse lämmatawad nad minu. . . Ja ma suudlen oma käsi, käsiwarsi, rinda, kõike, kuhu ulatan. . . Silmitsen ennast. . . silmitsen ja waatlen oma keha üksindust. . .“

Tahtmatult tegin imestawa liigutuse nende teadete julgule üle, mis minu arust näisid olewat seda kummalise-mad, et neid kättega wehklemine saatis,

kus juures neiu põsed õõgusid. Oma kohmetuses tahtsin juttu mujale juhtida „Milline ilus õhtu!“ tähendasin ma ja heitsin pilgu puudele, mille wahele juba hämarus kerkis.

Preili v. Angis ei kuulnudki mind. Tema järgis ikka weel oma mõtteid ja ütles iga sõna rõhutades:

„Saate aru, kuhu ma olen jõudnud: ma silmitsen oma keha üksindust!“

*

Mõni päew hiljem tuldi mulle järele Preili v. Angis oli äkki hulluks läinud ja jooksis metsas paljalt ringi. Loodeti, et minu mõju teda sunniks jälle riietuma ja külasse tagasi tulema, kus siis teisi abinõusid wõiks tarwitusele wõtta.

Mina mõtlesin kohe meie wiimsele kummalisele westlusele. Nüüd wiimaks oli ta liig pikale wallalisele elule allu-

nud! Aga nõdrameelsus täitis ühtlasi ta armastusunelm.

Kui ma temale suutsin läheneda, jutustas ta mulle temast, kes nüüd tulnud ja temaga abiellunud. See mees leidis ta olewat ilusa, wastas ta suudlusi, imestas ta rinda ja keha, kogu ta keha.

Nii tõi nõdrameelsus temale ka ta sügawama unistuse täidmineku ja ühtlasi kogu tema poolt walitud mõttes tema täienemise. Sest kuidas wõiks seda muidu seletada, et see wiisakas, häbelik neiu, kes alles neitsi oli, enese paljastas, kui nõdrameelsus temas ei oleks äratanud mõtte, et ta nüüd wiimaks abielus on ja ta mõrsjaõõle läheb..

Üldselt wõetuna kaotawad nõdrameelsed wahest ainult meelemärguse muude asjade wastu, kuid anduwad selle eest erandita sellele, mis neil alati südame peal seisib

Kewadepühaks.

P. Grünfeldt.

Noor kewade ju elustamas mulda, mis oli maetud paksu lume alla, ja päike külwab sinna oma kulda, et elu temas pääseks wangist walla — ja puude pungad hakkaks pakatama ja lilled juba oma silmad awaks, et peaks jälle tööle hakatama ja muld kõik muudetama taimelawaks.

Kes kewadel küll laisaks jääda tahaks, kui näeb ju ilul haljendawat aasa? Ei keegi jääda wõi sel ajal pahaks: kel iial jõudu on, see tõmbab kaasa ja harib põhjalikult Eesti mulla, et seegi, kes weel kahewahel kõikus, wõiks sügisel ka saagile weel tulla, mis annab heast külwist hea lõikus!

Kiigu, liigu!

Rootsi luuletaja Sigurd Agrell

Kiigu, liigu, waikne laine,
õhtu selge õhu sees;
peegelda sa kuldseid tähti,
hõbe kuud ka omas wees.

Waikselt waowad rinnast walud,
kurbus magama ka läeb,
ja kõik muljuw mure hetkeks
kaob ja seisatama jääb.

Üle wete laia pinna
kajab lauluwiis nii waik;
üle taewa sinilinna
rändab walge pilwelaik:
waikses mustas wees
ta ennast peegeldab.

Cripple Creeki kurjem mees.

Ameerika-Saksa kirjanik Erwin Rosen.

Hiiglasuurte kaljukogude paljad kiwid, mis laagri ümber seisis tornidena, hiilgasid kuuvalguse walges ilus. All aga, kitsas orus, walitses pimedus, ja inimene oleks pidanud olema palju kainem, kui seda Tom oli, kui ta taitis seal kaljude, kiwimürakate, telkide ja onnide ja asjade wahel õiget teed leida. Isegi päewaajal oli see raske. Sest Cripple Creeki mehed panid imestamisväärt wähe rõhku wäiklasele korrale ja üleliigsele kooskõlale. Tulise rutuga toorestest plankudest ja kooretükidest ning waadilaudadest (waate leidub kullaotsijate laagris alati) kokkulapitud puuonnid, wäiksed telgid, purjeriidega ületõmmatud wankrid seisis seal kirjus segus . . . Kord komistas Tom mõnele labidale, kord mõnele kangile ja kirus nende omanikud põrgupõhja — kord lõi ta oma warbad wastu kaljut ja ahwardas oma wihas tigidat kaljurahnu surnuks lasta.

„Sihuke ki — kiwiraisk! Mi — minu nimi o — on Tom — olen Cripple Creeki kurjem mees! Se — seda pea mee — meeles, kiwikene. La — la — sen su — su — surnuks. Ai! Ai! Juba jälle si — sihuke ki — kiwiraisk. — Anna talle, Tom!“

Ta kobas puusa mööda, leidis oma sõjariista ja kõmmutas. Kaks korda, kolm korda. Siis kuulatas ta. Kusagil laagris haukus koer.

„Ki — kiwi on su — surnud,“ lallutas Tom lõbuga. „See on ko — koer. Tean ki — kindlasti, see on wäike, ku — kuri, ko — kollane ko — koer, ja mi — mina kollaseid ko — koeri ei salli. See kõik o — on wäga igaw. Lä — lähme ko — koju, Tom, oma — magusa wäikse —“

Samal hetkel weeres Tom rusude wahele pikali.

„Po — pole wiga,“ ütles ta. „Aina kiwikesed — ahaa, tead, Tom? See on koht, ku — kus on palju ki — kiwe. Lähed pisut ü — ülespoole ja pi — pisut paremale ja pi — pisut pahemale po — poole ja o — oledki ko — kodus

oma a — armsa wäikse na — naise juures. Tead?“

Puudusid ainult weel paarsada sammu wäikse puumajakese juure, mis kuulus herra Tom Jenkinsile ja proua Mary Jenkinsile. Tomile kulus aga selle tee käimiseks täpselt tund ja kümme minutit. Wiimaks seisis ta, kangesti waarudes, oma kodu ukse ees ja pilgutas lõbusasti silmi.

„Te — tere tu — tulemast koju, armas To — Tom! Mis, nai — naisuke?“

Ta raputas ust. Aga üks oli seest riivi pandud ja keegi ei liigutanud ennast seal.

„See on — i — igaw,“ pomises ta. Siis läks ta maja taha. Seal oli ka üks, kuid seegi oli lukus. Mõttlikult, pisut imestanult, pisut muretsewalt silmitses Tom oma kodu.

„Mary!“ hüüdis ta.

Ei mingit wastust.

„Armas, magus naisuke.“

Ei midagi.

„See o — on imelik“

Ja Tomile tuli meele, et majal peale uste olid ka aknad, kaunis kitsad, õlipaberiga kinni kleebitud. Seal oli ehk wõimalik sisse saada! Ta pistis käe paberist läbi... ja tundis walu ja ehmatusega, et mingisugune kõwa asi ta sõrmedele käis. Nagu wäik tõmbas ta käe tagasi.

„Ai! Naisukene, Mary! See pole õige. Mu — murdsid mu sõrmed!“

„Ja sina minu südame!“

„Ah mis, o — olen wä — wäsinud —“

„Usun seda,“ rääkis hääl majakesest edasi. „Kes leidis täna enne lõunat wiis untsi kulda?“

„Ei tea.“

„Nii? Sina olid see. Kes on kogu õhtupooliku, kogu õhtu ja poole ööd Billy kõrtsis kõiki whiskyga kostitanud ja ei ole oma naise peale kordagi mõtelnud?“

„Sihuke! Mis siis?“

„Sina!“

„Hm — m... m. O — olen wä — wäsinud?“

„Mina ust ei awa, mr. Jenkins; olen Teiega walmis, mr. Jenkins. Ütlen Teile, herra Jenkins: Teie olete kaotanud naise ja lapsed!“

„La — lapsed!“

Tom ajas silmad pärani ja raputas laitwalt pead.

„La — lapsed, armas, wäike naisuke? Mina ei tea lastest mldagi?“

Toas, õlitatud aknapaberi taga kihistas Mary üsna tasakesi ja ettewaatlikult naeru. Ta oli enese arwates nii imeplik. Nüüd oli ta oma wihas tõesti unustanud, et neid õpetaja alles paari kuu eest oli paari pannud ja neil laste peale weel ei olnud õigustki. Aga: Teie olete naise ja lapsed kaotanud! See oli nii imekenasti kõlanud...

„Jumalaga, herra Jenkins. Minge aga jälle oma wihiiskõrtsi tagasi.“

„Ei — o — olen kodus. Tere tu — lemast ko — koju...“

„Sellest ei ole juttugi, herra Jenkins. Mina Teid maija ei lase, sest ma kardan Teid, herra Jenkins, Teie olete ju Cripple Creeki kõige kurjem mees.“

„Si — sihuke lollus! O — olen sinu wä — wäike, hea jä — jänes, armas, magus naisukene!“

„Nii? Kes laskis siis täna Billy kõrtsis peegli puruks?“

„Ah mis — moonutas alati mu nägu, see peegel. Anna talle, Tom! Ja siis see algas. Pole tähtjas!“

„Nii nii! Ja kes laskis noorele inglesele, kes alles roheline on ja kellele keegi midagi ei tee, alatasa jalgade ette, et ta tantsiks?“

Tom naeris.

„Ja ta — tantsiski! Na — nali!“

„Nii, sina hirmutis. Tahtsin sind ära tuua —“

„See oli sinust wäga armastuswääriline.“

„— ja sina seisid aga ja tõendasid wahetpidamata, et sa oled kõige kurjem mees Cripple Creekis —“

„O — olen wä — wäsinud!“ ahastas Tom.

„— ja sina ei salliwat, et keegi siin ja ümbruses julgeks kõhatadagi!“

„Minu magus, wäike jänesnaine! See on a — aga kõik hirmus igaw. I — istume.“ Tom kukkus raskesti maha. „O — olen ju si — sinu hea me — mees?“

„Ma kardan sind.“

„See on hirmus. Kas sa enam ei mä — mäleta? Olen ju sinu wäike, hea, sinine jänes ja sina oled mi — minu wäike, armas, sinine jänesnaine ja me o — oleme kokku õ — õnnelik pe — perekond.“

Mary naeris.

„Sihuke armas, peen, sinine jänes...“ oigas Tom nutuselt. „Ta — han tulla tuppa ja ma — magada.“

„Oled sa hirmutis?“

„Mi — mitte sugugi. Ju — Jumal hoidku.“

„Oled sa kakleja?“

„Ei — ei. O — len jänes, naisuke, ainult hea jänes.“

„Kas jääd tigeda põmmutamise?“

„Mu — muidugi. Hea me — meelega. Säh — siin on kõik mu laskemoon. Äsi po — pole sugugi nii hull, naisukene!“

„Ja sa jõid tõesti kõik raha läbi?“

„Po — pole mõtetki. Terwe pü — püksitasku on teda weel täis!“

„Siis tohid tuppa tulla. Aga enne pead sa oma porised saapad jalast maha tõmbama.“

„Tü — tühi asi!“

Tom nägi hirmsat waewa saapaid jalast maha kiskudes; tõmbas ja tõmbas, wenitas, lükkas, ikka jälle tasakaalu kaotades, ja iga silmapilk manitses teda tagasihoitud naerust wärisew hää, et ta ometi ruttaks.

„Olen wäsinud!“ kinnitas hää.

„Mitte sugugi! O — olen weel palju e — enam — wä — sinud, tead?“

Wiimaks lendas saabas koliseses wastu maja puuseina ja igawiku järele teinegi.

Cripple Creeki kõige kurjem mees lamas rahulikult magades oma woodis ja tema kohale kummardas naeratades tema weetlew wäike, naine.

„Q — olen pä — ris hea,“ sosistas Tom unes.

Milline sealgi wahe.

H. Rikand.

Siis, kui Riias weel praegust kauba-jaama ei olnud, waid selle asemel awar ja metsik lage plats, n.n. „Weidendamm“ laiunes, sündis seal järgmine lugu.

Linnast, Rütüli tänawa otsast põiki üle tähendatud platsi wiival teel sammus suweöö hämaruses tööline Punase Düüna tänawa poole. Äkki hüppasid teeäärsest kraawist kaks meest talle kallale, ja teda ähwardustega waikima sundides, tuhnisid ta taskud läbi. Leides rahakoti, wötsid nad selle sisu kohe rewideerimisele. Pungas osutus kõigest poolteist rublakest.

„Hei, mees,“ peatasid nad oma wae-walt lahti lastud ohwrit, „sähke oma rahakott ja raha! Teil pole ju eneselgi midagi, ja ega meie waele liiga teha taha.“ Nii saigi mees oma punga ja rahanatukese tagasi.

Need olid teerööwliid, põhjakihi wendad, kuid ometi ei tahaks neid kaabakaiks nimetada.

Weerandsada aastat hiljem Tallinnas. Keegi wana, jõuetu, küürus ja kõssis eideke, kes omi igawesest jookswast paistetanud jalgu hädawaewalt taga wedas, wöttis ajalehtede müüja lööwi ees „Päewalehe“ ning „Waba Maa“ numbrid wastu, et neid teatud tellijaile kätte kanda. Ta oli wiiskümmend „Päewalehe“ eksemplaari juba wastu wõtnud ja pani nad kõrwale, et „Waba Maa“ eksemplaare üle lugema hakata. Kui ta sellega walmis oli ja ka wiimase lehe eksemplaare esimese omade juurde panna tahtis, olid kõik wiiskümmend „Päewalehte“ jäljetult kadunud. Keegi südamega kelm oli nad ära warastanud.

Selle näruse warga kohta ei saa muud ütelda, kui: kaabakate kaabakas.

Milline wahe ka sealgi, inimsoo põhjakihi, isiku ja isiku wahel!

Aitaja.

Andres Silla.

Arsti teist kui minu ema, kes nii osaw, tark ja hea, terwes suures laias ilmas mina tõesti ei tea . . .

Kord, kui alles laps weel olin, jalg mul üles paistetas, nii et käia ma ei wõinud, ise wäga walutas.

Nuttes läksin ema juure oma häda kaebama; ema waatas, kobas, silus, ja siis hellalt ütles ta:

„Kannata, mu pojukene, küll me abi leiame: külma sawimulla sisse sinu jala matame!“

Mattis . . . Mõne tunni pärast walu oli kadunud; ema jala wälja kaewas — häda oli arstitud . . .

Möödusiwad päewad, aastad. Minust oli saand ju mees, kes täis Kalewite kangust ihkas wõitlust elu sees.

Ühel päewal jälle astun emakese ette ma, nukralt öeldes: „Emakene, kas mind weel wõid aidata?“

Minu süda on nii haige ja ka wäga walutab; usun, emakene, mullas tema jälle terweks saab!“

Emakene naeratelles minu peale waadates, ja siis ütles: „Südamele rohtu pole mulla sees.

See on wäga walus haigus, ainult arst weel aitab siin! Wõta kübar, tule kaasa, tean, kuhu sinu wiin!“

Wötsin kübara ja wälja üheskoos me läksime . . . Kuhu? Emakene kosja wiis mu minu Mannile!

Arsti teist kui minu ema, kes nii osaw, tark ja hea, terwes suures laias ilmas mina tõesti ei tea . . .

Wie palmipuu saar.

Inglise kirjaniku Ottwell Binns'i romaan.

6

Callaghan, kes neid enne kuu uut kadumist märkas, tundis loomusundlikult, et „Van Trompi“ enam ühegi inimese osavus ei võinud päästa ja et nende kõigi elu seisis veel ainult Jumala käes.

Õnustawalt loikas ta läbi nõbri, millega enese oli kinni sidunud, ja wankus trepist alla. Wäiksest salomist leidis ta õe, kes sambast kinni hoidis. Meiu nägu oli kriitwalge, aga hirmust polnud seal märkigi. San-Tshun lamas nurgas, pea pooleldi käte wahel.

Õe küsimine pill tabas tulijat.

„Meid ähwardab suur hädasoht,“ ütles Callaghan. „Minult ime päästab meid randumisest. Meie ees seisab terwe rühm wäikseid saari.“

Ta astus ühe kapi juure ja wõttis seal mõne päästewõõ, neid pörandale wisates. Ühe neist wiis ta õele.

„Barem seon sulle ühe neist koha ümber, Nora,“ ütles ta.

Nora lastis enesele wõõ ümber siduda.

Siis astus Callaghan San-Tshuni juure. Ta pidi hiinlannat raputama, enne kui see üles waatas. Meiu oli nii hirmu täis, et aru ei saanud, mis Callaghan tahtis. Weendudes, et aega kaotada pole, kiskus Callaghan tüdrukut jalule ja pani talle päästewõõ ümber. Siis andis ta mõlematele juhatusi.

„Dobale seal ühe juures, mina lähen laele Balgrave juure.“

Korkwõõ käes, läks ta trepist üles. Jõudes üles, heitis ta pörandale ja roomas tüüriwatta juure, kus ta sõber seisis ja kõigest jõust ratta-kodaraid pööras. Callaghani arust kestis see terwe igawiku, enne kui ta tüüri juures seiswa tugewa mehe juure saabus. Jaatord, kui ta ennast katsus jalule ajada, wiisati ta prahsudes wastu ratasti. Jaawa lastis ratta lahti, et Callaghani toetada, wõttis siis wõõ tema käest ja sidus selle oma ümber. Sellejuures hüüdis ta midagi, millest Callaghan muud ei kuulnud, kui ainsa sõna:

— — — tüdruk — —

Callaghan katsus ennast sõbrale märkide abil arusaadawaks teha ja tegi märke veel edasi, kui Jaawa karjatas ja käega ettepoole näitas.

Callaghan, kelle pill käesuuna jälgis, nägi walget joont, mis risti nende teele ette näis

asendumat, ja wälkkiiresti sat talle selgetks, et lõpp lähedal seisis.

Ta jooksis lajuttrepi poole. Marutuul wisatas ta aga pikali, nii et ta roomates pidi edasi käepama. Jõudes trepi juure, kahmas ta selgest kinni, et hetke aega hinge tõmmata, kui hirmsa mürinaga tugew tõuge järgnes, mille järele mootorpaat äkki paigal seisis ja Callaghan trepist upeksuuti alla lendas. Ühades enese suure waewaga jalule, nägi ta õde ühe ligibal seiswat ja tema jalgade ees maas San-Tshun. Ruklumisest alles pooluimane, sirutas ta õele kae wastu:

„Tule!“

Sel filmapilgul kustusid tuled; sõidurüüst wankus ettepoole ja laewa põhja alt kajas kiristaw krigin.

Callaghan ja Nora jooksid trepist üles.

Ülewal seisis Jaawa ja katsus, ettepoole küürus, pimedusest läbi tungida.

„San-Tshun!“ müristas ta.

Callaghan tähenDas alla.

Lähemal hetkel libises „Van Tromp“ üle kari, mille otsa ta sõitnud, ja sattus sügawasse wette. Tõuge kuitatas Nora ja Callaghani ja üle laewa weerew woog paiskas nad laewainasse. Kõike jõudu koku wõttes wõttis Callaghan õe ümber kinni ja katsus üht tükki murdunud reelingust tabada, kahmas aga kōrwale ja paisati, Nora käte wahel, wette.

Tulles jälle weepinnale, ähklides ja hingelbades, kahmas Callaghan, kes Norat ifka veel ühe käega kinni hoidis, teisega wette, nii kuidas juutis. Ta nägi, et Nora silmanähtawalt haawamata oli ja isegi ujumiselatseid tegi. Ohl küll kindel olles, et kõik ilmaaegu oli, kihutas teda ometi taltjutamata elutähe äärmisele jõupingutusele.

Siis kahmasid kiskewa wooluse lained neist kinni ja kiskusid nad enestega kaasa, ja uskumata lähise aja jooksul leidsid nad enda kelt wabutamaid murdlaineid, mis wastu taljuka last mürisestid. Hõlgalaine tõstis nad üles; samal pilgul wirutati mingisugune raske asi, mis wees kõitus, Callaghanile wastu pead. Tulerattad tantssisid ta filmade ees; ta ümbrus muutus pimedaks ja meelemärkus kadus.

10. peatüft.

Saewahädalised.

Argates leibis Callaghan enese liiwafelt rannalt, Nora tema kõrwal. Tuul oli oma laulu lõpetanud, ja kuigi lained alles tõrgelt käisid, oli õht omelt ju rahulik ja päike paistis. Kuit ta filmad awas, tuli Nora huultelt tergen-daw hääle:

"Jumal tänatud!"

Callaghan pööras kõrwale ja nägi Blake, kes tund tegi. Teist ta ei näinud, ja murelilt lime tekkis ta filmadele.

"Fact — " küsis ta, — "kus?"

"Meie ei ole temast midagi näinud," wastas ta õde wärisewa häälega.

"Uppunud?"

"Seda on karta."

Nora ilus nägu tuitas walulikul.

Andy lausus ennast püsti ajada, aga ta pea hakkas ringi käima ja unesti wajus ta maha.

"Jää aga üsna rahulikult, Andy," palus noor neiu, "ja jald hirmsa hooibi pähe."

"Arwatawasti wäike peaaegupõrutus," tähendas Blake. "Selle sain minagi lord, kui mulle gumminuuga pähe löödi: — kangel Franzisco. Kõige parem rohi selle wastu on rahu ja wait-olemine. Mina ja miis Callaghan toimetame juba, mis tarwilik on."

Callaghan pigistas filmad kinni ja kuulis, kuidas nad kahetsegi eemaldusid. Siis awas ta jälle filmad ja waatas ringi.

Jkka weel tugewad murdlained müriješid nendest paremal pool seiswat kaljuseina wastu, purunedes peeneks wahuks, kuhu hele päiksewalgus wälkšid wilerkaare wõlus.

Noor mees filmittes ilusat waatemängu tükkise aega. Kuna ühiki teist kaljuseina lähedal ei olnud, siis pidi küll see kalju see olema, mille wastu "Van Tromp" oli sõitnud. Kui hoolitalt ta ta waatles, wrahist polnud jälgegi näha. Anult mõni puntüft ujus ringi. Silmanähtawalt oli paat kadunud.

Siis pööras Callaghan pilgu saare poole. Waadates juunas üle kari, tõusis kõrge roheline taimestikuga kaetud korallikalju üles ja selle wastas teine pisut wähem, mis sama õht-rasti taimestikunud. Selle taga nätsid kaljud olewat madalamad; ja nad sõit olid peaaegu täiesti õitsmaid taputaimi täis. Wäljas merel aga keerutas kari kajakaid ksendades millegi wees ujuma asja ümber. Nähtawasti õgtsid linnud midagi. Noor mees wärišes mõtte juures, et see eht wõis olla mõne inimese jurnuteha, mille kohal nad oma lju waigistaksid.

Siis wangistas ta tähelepanu kirjude tuwide ja papagoide parw lähedas metsas. Ta ütles

enesele, ükskõik kus nad ka olid, nälgja mett karta ei olnud.

Lähenevate raskete sammude koshu tungis ta mõtetesse. Tuli ja oli Blake, kes lahiliõgatud kooluspähkliga temale lähenes.

"Sooge seda, fir, see annab jõudu, ja pähkli liha tje pole ka mitte paha"

Callaghan wõttis pakutud puuwilja ja jõi selle piimase mahla ainsa sõdmuga ära. Siis küsis ta:

"Mis Teile usute, kus me oleme, Blake?"

"Seda teab taewas. Gile, enne kui torm algas, wiibistime umbes katskaba merepenitloomat lõunapool Ceramit. Nägin, kui mr. Balrawe meie seisupaiga kaardile märkis. Kangel me oma sihist igatahes ei ole."

"Ja kui me sellest ka atnult mõne penitfoorma kangel oleksime, wõikime sama hästi olla Berns. Siin me istume, kuni mõni laew tuleb."

"Saew!"

Blake hakkas waljusti naerma. Siis jätkas ta:

"Wean kshla, et wiibime niisuguses Jumalast mahajäetud nurgas, kuhu ial ükski laew et tule. Mitpea kui pisut oleme sõdunud, ronin ma sinna mäe otsa ja waatan ringi."

Ta osutus wähemale mäele.

Lühikeste wakkimise järele küsis Andy Callaghan:

"Kas arwate wõimalikult, et mr Balgreve enda sai päästa?"

"Wõimatult see igatahes ei ole. Kui ta wähemagi wõimaluse leibis jälle maad jalgade alla saada, siis on ta weel elus."

"Andku Jumal!" wastas Callaghan. "Aga—"

Ta peatas ja waatas üle mere karjuwate kajakate poole. Blake, kes seda märkas, taipas ta wäljendamatu mõtet.

Meremees pööras ja sammus ranna äärt mööda edasi, pilgud maas. Siis kummardas ta ja lastus kõhuli liiwale. Lühikese aja pärast tagast tülles, hoidis ta mõned walged, wälkšed asjakesed käes.

"Munad!" hüüdis ta Callaghanile. "Täiesti wärsked. — Mit ei wõi meie käsi pahasti läia. Ja ahwe on siin ka: kuulen metjas nende kisa: roostetš ahwilihast pole jügugi lõige pahem."

Mitpea kui eine wõdetud, läts Blake waatlemiskreišile, kuna Nora rannalt wäljawisatund asju otsis, mis nelle wõisid olla kasulikul.

Tema wend waatas wanale meremehele järele, kes kallast mööda piklamiš edasi sammus, wähetewahel seisma jäädes, et midagi weest wälja tõmmata, siis wälkšele mäele jõudis ja Callaghani filmast kadus. Ta lootis, et Bla-

fet näeb metsaääres jälle esle ilmutwat, kuid
ootas seda ilmaaegu.

Ättiselt kajas walt kisa.

Nora, kes seda all kaldal kuulnud, jäi nagu
walgust rabatuna seisma ja wadis siis wenna
juure tagast.

Andy tõusis wankudes. Meri, taewas, kal-
las ja kaljud — kõik näisid ta ümber keerlewat.

„Kas kuulsid?“ hüüdis öde hingelbades.
„Mis wõis see ometi olla?“

„Ei tea,“ wastas wend. Tema minestuse-
hoog mööbus pikkamisi ja ta peaju selgus.
„Gumba-kumba, kas Blake on hädaohus wõi lei-
dis ta midagi.“

„Aga —“

Nora ei wäljendanud oma mõtet, waid wah-
tis tarretult mäe poole ja kuulatas hinge pi-
bades. Aga kõik jäi waitseks. Minult lähedast
metsast kajaw kajakate ja papagoide kisa segi-
nes murblainete ühetoonilise mürinaga. Mure-
likult silmitses ta wenda.

„Andy, Blakele on wistiski midagi juhtu-
nud.“

„Mi näib; peame minema vaatame. Anna
mulle oma kästwar, Nora; mu jalad on alles
nõrgad.“

Käsklaks ja sõnalansumata läksid nad ranna
äärt mööda edasi. Nende pilgud wiisid mäel,
kust kisa tulnud. Nad olid jõudnud arwata
poolele teele, kui uus kisa kajas ja lohe selle
järele ülewal punde wahel üks mees nähtawale
tuli, tema kannul teine, kes midagi kätel kandis.

„Sumala eest,“ hõiskas Callaghan, „see on
Saawa!“

Blake oli seisma jäänud ja kõlgutas kui
hull käsi.

„Sumal olgu tänatud,“ sosistas Nora nii
tasa, et wend seda waewalt kuulis.

Siis jäid nad seisma.

„Mis on tal kätel, Andy?“

„Ei see aru; näeb wälja, nagu — Sumala
eest! See on San-Tshun!“

Nora nägu tumenes filmapilgul ja ta si-
nifilmad tuhustid. Ta wend aga nägi ülewal
ainult weel sõpru ja ruttas nii lähku edasi,
et komistas ja oleks kukkunud, kui Nora teda
ei oleks toetanud.

Kolm mäel ruttasid alla. Wend ja öde
läksid neile wastu. Siis kisendas Andy wal-
justi:

„Galloo, Jack, sõber!“

Palgrave wastas selle peale naerdes.

„Jus, Andy; rõõmustan, et weel jaksate
rabeleda.“

Siis waatas ta Morale.

Neiu hoidis temast pilgu kõrwale ja waat-
les kandamit, mis tal süles oli.

Saawa naeratas ja ütles siis seletades:

„Wäitese jõud on täitsa otsas. Ta oli up-
pumas ja ma uskusin juba, et upubki. Nägin
päris igawiku waewa, enne kui ta jälle hin-
gama hakkas.“

Nora kuulas waitides ja pööras siis kõr-
wale. Andy aga kahmas Saawa wabast käest
kinni ja raputas seda nii kõwasti, et hiinlanna
ta sülest peaaegu oleks maha kukkunud.

„Kas olete muidu kedagi näinud, Callag-
han?“ küsis Saawa.

Noor ameeriklane tähendas ksendawatele
kajakatele.

„Mitte midagi,“ ütles ta, „olgu siis, et
seal —“

Saawa pööras kõrwale.

„Seda et taha me loota,“ ütles ta.

„Kust leidsite San-Tshuni?“ küsis Callaghan.

Nora waatas wälja merele, kuulas aga põ-
newalt Saawa wastust.

„Ma ei leidnud teda kusagilt, waid wõisin
ta lohe kaasa. Kui karile jõksime, oli ta täitsa
mapustatud ja ma pidin ta trepist üles kandma.
Eane kui wette kargasin, sidusin ta enese külge.
See oli hea, et seda tegin, muidu oleks ta
kadunud olnud.“

„Kerge toon, milles Saawa seda ütles,
paistis, nagu Morale olewat kunstlik. Saawa
oli oma elu hiinlanna eest kaalule pannud,
selle eest, kes teda alles weel hiljuti oli tappa
tahtnud ja kes oma warguse läbi nende kawat-
sustest oli kriitru läbi idamanud. Meelepahoga
märkas Nora kui õrnasti Saawa neiu kätel
hoidis. Nora meelest oli Saawa teguwõimil
ainult üks seletus, ja kui see temale selgus,
näis päite talle tumedamalt paistwat.“

Wenna hädal äratas ta neist kurbadest mõ-
tetest.

„Smaragdristist peame nüüd küll wist loo-
buma, eks ole, Saawa?“

„Ei,“ hüüdis Saawa, „niikaua mitte, kuni
minus weel ainus elusjäre lõõmab. Wean kihla,
meie ei ole Robjohni saarest enam kaugel ja
küll me kuidagi juba sinna saame. Arwata-
wasti ongi see see saarterühm, tuhku ka wite
palmipuu saar kuulub.“

„Auna me nüüd kõik jälle koos oleme, siis
waja kõige pealt see saar läbi uurida.“

Kui seltskond tule ääre jõudis, pani Saawa
oma magawa kandami juure kaljumüraka warju
maha ja sirutas siis ise naerdes käed wälja.

"Olen kange kui puff," ütles ta "Ja ometi peaks armama, et see väike kätel raskem ei võiks olla kui liblik, eks ole, missis Callaghan?"

Noor ameeriklanna vastas talle ebawiiisatalt:

"Teie sõrblus on minu arust väga tabam, sest San-Tshun on filmanähtawalt — liblik."

Balgrave nägu läks umbe.

"Tema on see, mis elu temast on teinud, missis Callaghan," vastas ta. "Oma tahet pole tal ita! olnud. Tunnen seda nurjatut, kes selle eest wastutaw on, ja wotan ta kord wastutusele

"Aga —" algas Nora.

Ruid Balgrave ei lastnud teda rääkida.

"Urge otustage selle wäikse üle walesti, missis Callaghan. Teid on alati hoitud ja sellepärast püüdnud Teil arusaamine elust, milles San-Tshun on kaswanud. Ta on oma kodust kaunloomist rõõwitud. Nõustaid oli ta maailma kõige suurema wõllarova käsiline ja pidi ta tahtmist täitma. Urge mõistke seda last hukka, last, kelle wastu üks nõndanimetatud kõrgemast raasft inimene kõige halastamatum ja nurjatum on olnud. Palju ilusam oleks Teist, kui selle waele lapse wastu, kellega saatus uii karmilt ümber käinud piisut kaastunnet tunnekste."

Nende sõnadega pööras ta Morale selja ja jättis ta häbiestatult seisma. Nora otustas San-Tshuni wastu tulewikus kaastundlikum olla, kuna teda ju nii karm saatus oli tabanud.

Ruid ülesanne ei olnud sugugi kerge, sest kui San-Tshun ärkas, oli ta turane ning tõrjuw; Ta andis Nora kaastundlikudele küsimustele ainult üheftibillised wastused wõi ei wastanud üldse. Kord, kui Balgrave Moraga rääkis, nägi Nora wäikese hiinlanna filmis kihwtist pilku ja otse ehmatas, kui mustes filmis lõõma wälku nägi ja selles peitunud tunded ära tundis. Rasklemaia armastas see wäike neiu meest, kes ta elu päästnud, ja sama selge paistis Morale olewat, et hiinlanna teda wihtas armuladepuse meeliku wihtaga. Sellepärast lõpetas ta kõik katsed neukese pooldamist wõtta, sest Idamaa lapsed armastawad ja wihtawad talle hingega, ja hiinlannat üle külwata sõprusawaldustega, oleks tähendanud ainult õli tulelisse walada.

Tund aega hiljem läks wäike seltskond teele — saart uurima. Edasifaamine paljus wõjastikus polnud kerge. Suured, lopsakad sõnajalad, millel ligi kümme jalga pikad lehed, takistasid ringwaadet; paljuwärmillised loomakesed karglesid wahetewahel samblas. Wäiksewalgus tabas neid läbi troopikapuude lehtede ainult õrebalt. Sehewanikud jooksid otjalt otjale ja loitwad orhideed leeksid nende ees.

Bunde ladmus kisasid papagoide ja lobisefid nägematud ahwid. Oh! oli täis palawaid aure, mis laewahädalised higitsema panid ja nit nõrgaks tegid, et peaaegu oleksid tahtnud maha istuda ja puhata.

Aga Jaawa ei annud järele ja kihutas teisi edasiminekuks. Nad järgnesid temale wasturääkimata, kuigi nad wästimusest peaaegu maha olid kukkumas ja ainult weel suure pingutusega jaksid edasi rännata.

Umbe tüüni pärast jõudsid lagendikule, mille äärest täitsa lage lubjatungas kui saare kõrgeim koht üles tõusis. Uue jõupingutusega romnis seltskond terawat korallikaljut mööda üles.

Jaawa jõudis sinna estimesena.

Callaghan, kes temale järgnes, nägi sõpra ülewal seiswat ja hoolega ringi waatawat.

Atitselt hüüdis Jaawa üllatatult:

"Kõigi jumalate nimell"

"Mis on?"

"Waadake ometi sinna!"

Ta osutas alla merele, ja kui Callaghan mäele jõudis, jälgisid ta silmad üllatatult tähendatud suuna.

11. peatükk.

Rokkupuutumine mereksaldal.

Wäikses lahes, umbes pool penikoormat laugel, seisis ankrus üks wäike aurik, mille juurest parajasti wäike paat eemale sõitis ja suuna kalda poole wõttis. Kalda ääres seisid üks malai proa, nähtawasti randunud. Kaugemal eemal nägi Callaghan logu ahelikku saari, mis seisid nagu wärwiplekid asuurisuiises meres. Üks nendest, kõige lähem, tõusis ühise mäena üles ja mäe otsas kaswasid mõned palmipund. Kui ta wiis julelatwa luges, hüüdis ta ärewalt:

"Hurraa, see ongi meie saar!"

"Jah," wastas Balgrave, "ja kui ma ei eksi, ta Njio, Österbijste ja kompanii."

Ta waatas auriku poole ja jatkas mõttikult:

"Aga mis need mehed stia otstwad, on mõistatus. Seft ega's nad ometi saarega pole efsinud."

Blate andis sellele wastuse.

"Wahest wiitwad nad siit wärsket wett."

"See ei wõi olla," wastas Jack. "Wett peab olema ka teisel saarel, muudu ei oleks Robjohn oma wäikest sinna jätanud."

Callaghan waatas alla paabile ju siis proale. Temale oli uus mõte tulnud.

„Wõimalik, et nad merehädalist otsivad. Sest meie ei ole siin saarel wõib olla ainsad randunud.“

„See tohiks õige olla,“ wastas Jaawa, „aga kui need mehed seal paadis Osterdijle ja ta kaaslased on, siis on see minu arust mõistetusklik, mis neil on asja siin saarel asuwate inimestega.“

Enne kui keegi seltskonnast jõudis wastata, kõlas läbi waikse õhu kisa, kuuldawasti naise kõrist. Waatlejad künkal waatahild üksteisele kütkwalt otsa ja mehed paadis kiirustahild sõitu.

Jaawa kuuldas põnewa tähelepanuga.

„See tähendab kellegi õnnetust,“ ütles ta.

„Aga kes wõiks see küll olla?“

Waewalt oli see küsimus tema suust wäljunud, kui üks kogu ühe kingu tagast ilmus ja liiwast randa möõda edasi jooksis, tema kannul kaks tagaajajat — meest. Pea samal ajal jõudis paat sõudjatega randa.

„Waadake!“ hüüdis Blake. „Mis kuradi pära!“

Õnimehe kogu pööras äkki kõrwale, roheliste pöõsaste poole, silmanähtawalt hirmunud paadi ilmutusest. Aga see pidi põgenejale saama hädaohlikuks, sest üks tagaajajatest jooksis risti üle liiwa pöõsaste poole ja jõudis sinna enne põgenejat.

Samal hetkel kajas paadist teraw hüüe. Sõudjad hüppasid maale ja jooksid, lehwitufutukultselt hargnedes, üle liiwa roheline rannakalda poole.

Waatlejad kingul jälgitsid tagaajamist waltides ja hinge kinni hoides. Et põgeneja meelehehtlikust püüdest hoolimata pääseda wõiks, paistis nelle olewat wõimatut. Põgenew kogu libises suure korallkalju taha, mil suure wammikuju oli, mispeale tagaajajad hetkels juhmitt seisma jäid. Aga tagumine mees leidis jäljed jälle kätte ja järgnes neile. Lähemal sekundil oli põgeneja lahe paadimehe kätte waele jooksnud. Rohe selle järele kajas naise suust kostew hädalika waatlejate juure.

„See on naisterahwas!“ hüüdis Callaghan. „Kas wõiks see wõimalik olla? Robjohni tütar!“

See'p see on, mida ma kardan,“ wastas See. „Kui see tõesti Osterdijle auril on —“

„Selle peame teada saama!“

„Tingimata, ja nimelt salamata! Jääge siia neidude juure, Callaghan, mina lähen alla. Aga hoidke ennast parem warjul, Leid wõidak näha Blake tuleb minuga. Tulge, Blake.“

Kogu seltskond läts nüüd mäest alla, Jaawa ees.

Jõudes metsa ääre, lahkus Jaawa Callaghanist ja neidudest ning kadus, Blake tema kannul, metsa pea läbipääsmatusse rägastikku.

Kui nad lahele oliwad, küsis Blake Jaawalt:

„On Teil wahest arwamine wõi oletus, mr. Balgrave, kes need kaks meest oliwad, kes waest tüdrukut esiti taga ajasid?“

„Gi,“ „Wõib olla Dowber ja Moran. Wõi see neetud euraaslane ja tema abi,“ jatkas Blake. „Kas tunneksite Robjohni tütre ära, kui teda näeksite?“

„Mul pole aimugi, mis sugune ta on, aga nende paganate ülespidamine annab meille kahtlemata seletust.“

Siis jäid nad jälle wait ja sammusid ruttu ja nii waikselt kui wõisid, mäest alla, kuni nad juurte sõnajalgade tagast nägid merd silma paistwat.

Äkitselt kuulsid nad laredaid hääli.

„Jaawa-Jack? Do, tema on wististi uppunud. Ülesin Teile ju, et paadil põhi alt ära kisti. See pikipais ja mina oleme ainsad, kes eluga pääsime.“

„See on Moran.“ jostistas Blake. „See kaabatas! Teadsin, et teda ei wõinud usalbada.“

Jaawa ei wastanud selle peale. Ta seisid suure sõnajalapöõsa taga, mille ladwa ta ette waatlikult kõrwale painutas, ja wahtis alla ärewale rühmale. Ta oli neist waewalt tosin sammu kaugel ja wõis nad selgesti ära tunda. Rõik ta tähelepanu tõmbas enese peale aga üks naisterahwas, kes rühma keskel seisid, mõlemate kätest kinni hoitud. Tema nägu ta näha ei wõinud, nägi aga suuri musta juukseid, mis puusadeni ulatusid, aga ka paljaid käsiwarsti ja jalgu, mis walged olid, ja kummaltki kiirgawat kleiti, mille koosseisust ta kauguse pära aru ei saanud.

Kas wõis see netudis olla Ezra Robjohni tütar?

See küsimus mõltus tal weel meeles, kui salgast jäme hääle kajas:

„Muidugi on see sama tüdruk. Kas ei pannud ta eile meie eest plehku, kui me ta üles nuuskisime? Ta tahtis selle proaga merele sõtta, kui toru lõppes. Kes wõiks ta muu olla?“

„Tal on õigus,“ kõlas hollandlase sügaw bassihääle. „Kes wõiks ta muu olla?“

„Siis tarwitseme teda ainult rääkima panma,“ ütles õnimehe rääkija.

„Midagi pole kergem kui see,“ kajas kellegi teise hääle. „Njio ostab seda. Tõtkid, mida tema ei tunne, tulewad alles üles leida. Tema ja Brown on niisugustes asjades meistrid.“

temad mõiksid, usun ma, tsegi kivid rääkima panna."

"Parem võtame ta laewale," andis keegi teine nõu.

"Pagan ja põrgu," hüüdis endine rääkija wähele, "ära ole idiot, Crawshaw. See tüdruk on meie trumpkaart. Bealegi on ta pagana ilus tüdruk ja meie ei lase teda enam nii kergesti käest libiseda."

Rääkija hakkas mürisewalt naerma ja teised naersid ühes temaga, kuna noor neli hirmuga tufatas.

Pikkamisi jäi kaabatatarja jutt kalbal waitsemaks, nii waitset, et warjulolewad mehed räägitud sõnadest enam ei suutnud aru saada. Arwatawasti hauduti kawatist, sest mees, kes peasjaltselt rääkis, tähendas manitsedes laewale ja wlie palmipuu saarele. Jaama, kes terawasti kuulas, sai pikkamisi rahutuks.

Äkitselt wõttis Blate ta käsiwarrest kinni.

"Waadake sinna, mr. Balgrave, sealt tuleb üks teine paat!"

Kui Jaama filmad aurikule pööras, nägi ta üht paati, mis sealt tulema hakkas. Neli meest sõndisid, kuna wies tüüri juures istus.

Mehed kalbal olid sünenenud jutusse, nii et nad paati alles märkasid, kui see juba peaaegu kaldale oli jõunud. Siis kajas hõlataw hää:!

"Sealt tulewad Brown ja kollane; nüüd peame küll tüdrukut ära andma."

"Mina teda kellegile neetud hiinlasele ei anna," hüüdis pearaäkija. "Kes hoiab minu poole?"

Ta pööras Morant poole:

"Hoiab sa minu poole?"

"Olen sinu mees."

"Mina ka! Mina ka!" kajas igalt poolt, mispeale juhataja lähisedes naerma hakkas.

"Noh, hea küll, siis hoidke tüdrukut kinni; mina kõnelen teie eest."

Kui paat randus, hakkasid mehed liikuma. Nad koondusid poorringis kõneleja ümber; ainult need mehed, kes tüdrukut kinni hoidsid, jäid taha poole.

Waatlajatele sõnajaalgade taga paistis meeste oled tulijate wastu siimanähtawalt waenulikkolewat. Need aga ei märganud seda. Wististi ei tunnud pikk walge mees, kes esimesena lähenes, vähematti kartust, ja Njio tema taga oli rahulik nagu alati. Teised kolm hiinlast, kes paadiga tulnud, hoidsid endid parajas lauguses.

Blate, kes suurt walget uubishimulikult filmises, nägi selles mehe, kel väga meeldiv kuu ja seljas walged linased riided. Mustad juuksed langesid ta mehelik-lusale näole, kust kuts terawat musta filma ärewalt wälja wältsisid. Mees oli nähtawasti sõjariistata ja sammus pikil sammel mäsawa jalga poole. Ta tuletas Blatele meele tiigrit enne kallalehüppamist.

Kui Blate Ba'grave poole pööras küstmu-sega hummel, sundis midagi selle pilgus teda imestades üles waatama.

"Mis Teil on, mr. Balgrave?" sõstas ta. "Ega Te ometi midagi ei tee, mis küllalt kaalutud ei ole?"

Jaama tõmbas sügawasti hinge. Põnewus kadus ta näolt ja ta nokutas seltsimehele rahustades pead. Samal hetkel ütles walgesse riietunud mees:

"Noh, polsi, nagu näen, on teil tüdruk käes!"

"Oh," urises ootawa jalga rääkija, "ja meie jätame ta ka enesele."

"Jätate enesele? Nii, nii," wastas walge mees pikkamisi ja ühlasel toonil, mis ei ilmutanud vähematti hirmu ega üllatust.

"Jah," wastas madrus trotslikult.

Suur mees ajas filmad suureks; ta nagu omas imestawa ilme.

See on mulle, kardan ma, arusaamatu," wastas ta pooleldi pilgates.

Mees, kellele seda õeldi ja kes sellest ärritatud oli, läks näost tulipunaseks.

"Siis ütlen ma seda Teile selgesti, mr. Brown. See tüdruk teab, kus warandus peitub, ja ütleb seda melle kohe. Tema on meie oma ja warsti kuulub ta waranduski meile."

Selles mõiksite efsida, Cartoner, tuli wastus sama liikumata häälega kui enne. "Seda tahan teile tõendada."

Suur mees tõstis käe nagu märguandeks; midagi wuhises sirades läbi õhu ja mees, keda Cartoneriks nimetatud, langes mefsiku ksendusega maha. Nuga piisid ta kõris. Njio, kes noa wisanud, naeris ja wõttis teise noa kätte. Samal hetkel tormas Morant, kes samuti noa kätte kahmanud, hiinlase kallale.

Njio hoidus kallalekõppumistest osawastt ja kahmas, kõrwale hüpatas, Morant kaela ümbert kääwarrega kinni. Morant suust tuli kugistaw kisa; ta lastis noa kukkuda ja katkus Njio kinni kahmata. Aga see torkas noa madrusel kõhtu, mispeale see maha langes.

Blake kehast käis külm värin läbi.

„Suur Jumal,“ ütles ta, „kui hirmus!“

See jostistatud ohe leidis vastukaja ühe madruie suust, kes oma kahe juhi surma nähes kartma hakkas ja lõbbemail põlvil paadi poole põgenes. Tema hirm waldas ka teist; kõik järgnesid talle kui ehmunud lambad. Mehed, kes tüdrutut hoidsid, katustid seda laasa wadada, aga kui üks hiinlane nuga keerutades nende poole tormas, jätsid nad oma saagi sinna patka ja ruttasid seltsimeestele järele.

Nad komistasid paati ja lihtasid selle wette, weel enne kui kõik olid sinna jõudnud. Mahajäänud suklesid tagasi järele, paadi äärest kõwasti kiini hoibes. Alles kui mehed paadis nägid, et neile järel ei tulnud, peatasid nad ja tõmbasid oma seltsimehed paati. Siis sõudsid nad meeleheitliku rutuga, rõõmsad, et said lohutawasti kohast põgeneda, lahkest wälja ja kadusid meresse ulatuwa maanina taha, mis lahkest ühest küljest piiras.

Wa'ge mees, Nto ja tüdruk waatasid kauge wale paadile waitides järele.

Siis hakkas walge naerma, karedasti ja lõttawalt, ja pööras tüdruku poole, kes nagu tiwistunud seisis.

„Noh, mu tuike,“ küsis ta magusasti, „miks põgenesid sa ära?“

Tüdruk wajas hirmunult koku. Ta hunned wabisesid, kuid ei suutnud wastata.

Walge mees astus talle lähemale.

„Dean, mis see oli,“ ütles ta, „sa kartsid. Aga selleks pole põhjust. Mina olen sinu sõber ja sinu isa sõber. Tema saatis mu siia sind siit ära wiima ja sinuga ühes ta rohkesti risti. Tema on raskkesti haige, nagu ma seda sulle, kahjuks, pean teatama.“

Nüüd wiitaks leidis tüdruk sõnad. Need kujunesid ainsats araks küsimuseks:

„Minu isa — haige?“

„Jah, ja raskkesti. Tema sai Pilembangis raskkesti haawata ja soowib sind weel näha, enne kui —“

„Tema saatis Teie?“

Neiu häälst tajas selgesti umbusaldus. Siis jattas ta:

„Miks on siis — need mehed kuulustid ju Teie hulka?“

Neiu suured silmad olid tummas pealetae-huses pöördud sinnapoole, kuhu paat oli kadunud.

„Jah, need olid minu mehed,“ wastas mees, seda madrused olid Browniks nimetanud, rahustawalt. „Aga ma ei teadnud, millised nadikaelad nad on, kui nad maale saatsin. Nad on kuidagi teada saanud, miks ma siia tuliu, ja see äratas neis saagihimu. Aga sinul pole nende poolt enam midagi paha karta, sest ma sidan ilma nendeta siit ära.“

Ta peatas pisut aega ja jattas siis:

„Sa usaldad mind ometi ja tood oma isale smaragbsõrmuse kaasa?“

Balgrave ja Blake ootasid hingetu põnewusega, mis tüdruk wastaks. Neiu oli täitsa rahulik ja silmitjes meesi uuriwalt.

„Ma lähen Teiega,“ ütles neiu lühikese wiitamiise järele, „aga risti saan ma alles homme kõige suurema mõõna ajal kätte. Isa on selle wäga hästi ära peitnud.“

„Seda ma tean,“ wastas mees wiie palmipuu saarele pilku heites, „aga kaksteiskümme tundi pole ju igawit. Me läheme mu laemale, kus sul midagi karta pole, ja sõidame saarele, et mõõna tulekul käepärast oleme.“

„See küll!“ wastas tüdruk lühidalt. „Läheme Teie laemale.“

Jaawa suure sõnajala taga ajas enda äkki firgeks, nii et Blake talle rahutult otja waatas ja oma käe tema poole wälja sirutas.

„Mr. Balgrave,“ jostistas ta tungiwalt, „aga Teie ennast ometi asjasse ei jega? Sie oleks meeleus. Need hiinlased amaksid Teie kõhu, weel enne kui wiis suudate lugeda. Enne homset ei tee nad midagi, sellepärast sõidame õffel saarele ja jõuame neist ette.“

„Kuidas?“ küsis Balgrave.

„Seal all selle proaga. See on küll wiga saanud, aga küll me ta kahkest juba lorda seame. Kõige pahemal korral warastame mees-telt, kes siit minema sõudsid, nende paadi. Nad ei ole wistiski mitte kaugele sõitnud, waid siin lähedal warjupaiga otsinud, kust nad wõiwad näha, mis aurikul sünnib, ilma et neid nähtakse.“

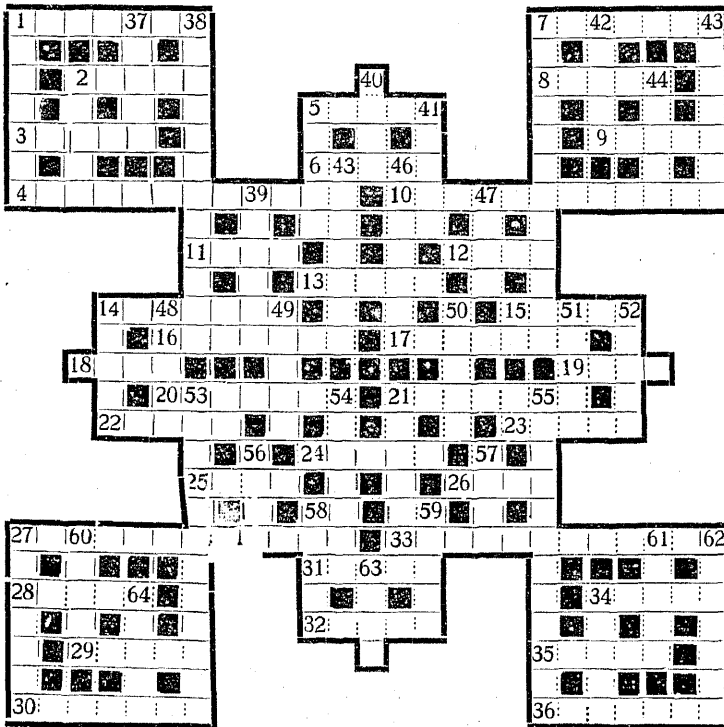
(Järgneb.)

Heidmõistatus

Nr. 7 (97).

Ristsõnade mõistatus.

Kokkuseadnud A. Tomingas.

Ülevalt alla:

1. Kuu nimetus
2. Saksapärase meeste ahva nimi
5. Ahju osa
7. Annab võidu võimaluse
14. Wallaline maanaisterahvas
21. Antakse mõnele teatrist
27. „Loomadekuningas“
34. Jõgi Saksamaal
37. Meteoroloogiline nähtus
38. Terwisele kahjulik harjumus
39. Tühine, rumal jutt
40. Kõnelus, vestlemine
41. Ode — lõuna-Eesti murarakus
42. Wihma hoog
43. Kassi omadus
44. Iselikuw masin
45. Hingusele läinud kuulus aktsiaselts
46. Jumala saadik
47. Vastand tuimale
48. End. wene- ja poola raha nimetus
49. On kirikute juures püha-päewiti kuulda
50. Kaupmehe waraallik
51. Töökoht, tööstus
52. Seguta, puhas
53. Ulakas, üleannetu isik
54. Mille üle wanad inimesed tihti kurdawad.
55. Sõjawäeasutus
56. Mängukann
57. Wäärtmetall
58. Juurwili
59. Mis tõestab füüsiku, keemiku seletust
60. Mis igal ametmel on olemas
61. Ajaarw
62. Kokkupandud naisteprillid
63. Sõmmaeg
64. Weneaegne kõrgem kohtuaste.

Sõnade tähendus:

Pahemalt paremale:

1. Puu
2. Wapper wäikeriik
3. Magada tahtja seisukord
4. Diplomaatiline asutus
5. Sillutusaine
6. Wankri osa
7. Söögiriist
8. Jõumehe omadus
9. Kuulub tuletõrje abinõude komplekti.
10. Tööstus-ettevõte.
11. Raswab maas ja puus
12. Tekib valguse läbi.
13. Ilusa vastand
14. Atmosfääriline nähtus
15. Spordiriist
16. Aialill
17. Naisterahva nimi
18. Omapärane teater
19. Päikese omadus
20. Muusikariist
21. (Mägine) poolsaar Põhja-lääne Ameerikas
23. Ömblusmasina nõela lõök
24. Koera peawari
25. Wastand näotule
26. Tekib kõdunemisest
27. Joonestusabinõu
28. Wili
29. Alew Eestis
30. Tugew hingeline wapustus
31. Muusika kahele häälele
32. Wali, karm
33. Puutumata põhiwarandus ettevõttes
34. Sepa tööriist.
35. Ilmajagu
36. Põrand puulauakestest.

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16. kuni 15. maini. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaani“ Nr. 11. (101).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja 1) Foswor numbrilauaga äratrskell. 2) Fr. Tuglase — kirjanduslik päewaraamat, 3) Rasmus Kangro-Pooli-Kunst ja moraal.

Kaubamaja
„Sport“

TALLINNAS, Narwa mnt. 19. Kõnetr. 23-00.

Soovitab suures walikus kerge- ja raskejõustiku abinõusid parematest kodu- ja wäljamaa tehastest.

JALGPALLID

igas walikus.

Mänguasjade eriosakond.

Õpetus juurelõikuses

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus, selgapassimises, moelehe järele töötamises ja õmbluses. Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

Õpetus ilutikanduses masinal ja käsitsi kõiksugu walged ja wärwilised tööd.

Wõetakse vastu

mantlite, kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

Nõmmel, Põllu tän. nr. 15, tel. 1-51.

„Romaan'i“ hindmõistatuste lahendajatele.

„Romaani Nr. 3 on eksikombel trükitud hindmõistatuste lahenduste saatmise tähtpäewaks 15. aprill — 15. märtsi asemel ja „Romaani“ nr. 4 tuleb lugeda 30. aprilli asemel 31. märts. Sellepärast palume „Romaani“ nr. 3 ja nr. 4 hindmõistatuste lahenduste saatmise tähtpäewaks lugeda 6 aprill. Ülal toodud põhjusel jääb ka selles numbris hindmõistatuse lahendus wälja, mida järgmises numbris awaldame.

Samuti „Romaan“ nr 5 tuleb lugeda 15. mai asemel 15. aprill ja „Romaan“ nr. 6 31. mai asemel 30. aprill. Romaan'i tallitus.

Ajakiri „ROMAAN“

(V. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuwas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesistelt rahvustelt laialises valikus.

„ROMAANI“ siht on tutvustada Eesti lugewale rahwale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAANI“ otsekohene ülesanne, et igaüks leiaks temas väärtuslikku ja huviawat lugemist.

„ROMAANI“ keel on rahwalik ja arusaadaw igaihele.

Tellimishinnad:

1/1 aastas (24 nr.nr.)	750.— marka	2 kuus (4 nr.nr.)	160.— marka
1/2 „ (2 nr.nr.)	400.— „	1 „ (2 nr.nr.)	80.— „
1/4 „ (6 nr.nr.)	225.— „	Üksiknumber	40.— „

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAANI“ tellimisi wõtawad wastu ka endiste aastakäikude peale ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Üksiknumbrid müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924 ja 1925 a.a.) üksikud numbrid on weel saada talitusest hariliku hinnaga, peale nr. 2. 1922 aastast.

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numbriga alates.

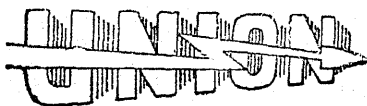
„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

Kewadehooajaks

soowitab

August Raamat

oma kõige täielikumast jalanõude ärist Eestis igasuguseid jalanõusid soodsate hindadega.

wabrikuga kokku leppides
wabriku hinnaga.

Tallinn, S. Karja tän. Nr. 18—4,

Kõnetraat 22—45.

Shokolaadi, kompveki

ja biskviidi tehas

A. Brandmann.

Tallinnas,

Wäike Tartu maantee nr. 4/6.

Kõnetraat 15—94.

„Rahwaleht“ jagab maksuta raamatuid!

Ajaleht ja raamat

on igale inimesele paremateks sõpradeks. Nad on waimule sama tarwilikud kui kehale igapäewane leib. Ajaleht ja raamat awawad inimesele kogu maailma — uudised, elutarkuse, teadused, kunstid.

Meie kitsastes oludes ei suuda aga igäüks neid mõlemaid enesele korruga muretseda. „Rahwaleht“ on Eestis esimene, kes raamatu ja ajalehe rahwale kätte ulatab — wõimaldades omandada äärmiselt odawa hinna eest ühtlasi sisurikka ajalehe ja wäärtusliku raamatu.

1. aprillist peale kingib „Rahwaleht“ igale tellijale hulga sisukaid raamatuid. Igäüks, kes tellib „Rahwalehe“ 3 kuu peale, saab maksuta kaasa 100 marga wäärtuses raamatuid; 6 kuu peale tellides — 225 marga ja 9 kuu p. — 350 marga wäärtuses.

Raamatud saadetakse tellijaile koju kätte lehe kulul. Kaasaantawate raamatute nimekiri awaldatakse lähemal ajal.

Seda haruldast wõimalust, mis „Rahwaleht“ pakub igale raamatu ja ajalehe sõbrale, ei tohiks keegi jätta kasutamata.

„Rahwaleht“ on ajaleht kõigile, sest ta ei seisa ühegi erakonna teenistuses ja ütleb seepärast kõigile tõtt näkku.

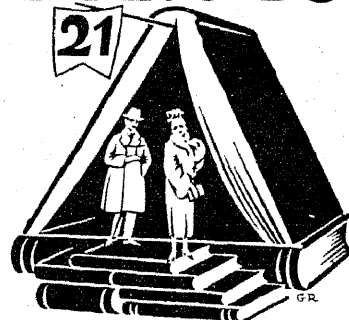
„Rahwaleht“ ühes wäärtuslikkude kaasannetega maksab 3 kuu peale ainult 180 mk., 6 kuu p. — 350 marka ja 9 kuu peale 500 marka.

„RAHWALEHE“ toimetus ja talitus asuwad:
Tallinn, Suur Karja tän. nr. 2.

EDUARD WASKA
Kõrgete ja õpetustööd
Tallinnas Suur Karja t. 21 III. korr. Tel. 11-58
Kunst-kõne ja nahatööd

Wäljawalik toodetest ilusateks ja
wäärtuslikkudeks pühade kingi-
tusteks.

**LAENU-
RAAMA-
TUKOGU**

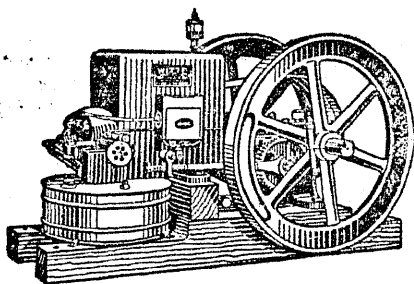
S. KARJA 21 III

Kuld laulatuse ja kiwidega sõrmuseid, 56, 72 92 proowidega
Kõiksugu hõbe asjad.

Seina-, laua- ja taskukellasid. :-: Kõige parematest wabrikutest.
Müük rahuaegsete hindadega.

H. Mäll

Müüriwahe tän. Nr. 9, Tallinnas.

R. Wolffi aururehepeksugarnituurid, Mayfarth ja Gloria rehepeksumasinad, Massey-Harris ja Witte mootorid on asjatundjate ja põllumeeste poolt, kes nende masinate ja mootoritega juba töötavad, heaks kiidetud, sest nad vastavad meie maa wiljapeksu oludele kõige rohkem.

Original ameerika „Massey-Harris“ lõikuse ja niidumasinad, original Rootsi „Gloria“ niidumasinad ja hobuseredad on kõige uuemad ja paremad.

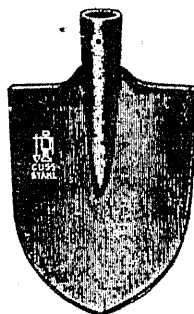
Meiereide siseeseaded, Rootsi koorelahutajad, wedruäkked, „Estonia“ original Heiligenbeili sahad, sahaterad ja hõlmad on meie põllumeeste poolt väga otsitud.

Kõiki eelpool nimetatud masinad, põllutööriistu ja palju muud võite osta kõige kasulikumalt

A/S. W. SCHNEIDER & Co.
juurest — Tallinnas.

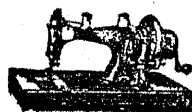
Estonia puiestee Nr. 19.

Osakond Tartus, Raatuse tän. Nr. 13.

Teatame oma lugupeetud kaubatarwit., et soovitud

õmblusmasinad

Pfaff, Naumann, Gritzner, Vesta, Clara jne. mitmes saadetises kohale jõudnud, nii et walik väga suur on.

Kudumismasinaid Valter-Gloriosa alaliselt ladus.
Jalgrattad: Swelte, Elite, Naumann, Mars jne.

Müük ka järelmaksuga.

Pealadu

.KR. SAAR & Co.

Tallinnas, Estonia puiestee 27.

Abikauplused: Tartus, Raatuse tän. 2 Rakweres, Tallinna tän. 13.
Jõhwis, Turuplats 1.